

7

(כ"ג) ומיהו. עיין ט"ז. כמו שכחתי באות כ"ב דאף לדיעה ג' כרבינו
הם דמתיר להגן, היינו שהגיע החמה לסוכה ע"כ ורואין הכל זה,
ומשום הכי לכתחלה אסור, ודיעבד יצא ידי חובתו. וברואין הכל
שהגיע תמה לאדם, הוא כלנאותה ושירי לכתחלה, וכעובדא דמנימין
עבדא דרב אשי סוכה יו"ד ב', יע"ש. עיין ב"י [סוף הסימן] בשם
הרוקח [סימן י"ט ריש עמוד קטן], והלכתא גבורתא איכא למשמע מיניה
במה שכתב ד"ל לפרוס סדין סביב המחיצות שרי ביום טוב ושבת
[בבסימן שט"ו] סעיף א כל שאין להתיר, אפילו בפני הגרות שלא
יכבה הרוח (ש"י). ולפרוס אהל תחת הסכך אסור ביום טוב משום
אהל, ולמעלה אף בחול יו"ד ב', יע"ש. עיין ב"י [סוף הסימן] דהוא
לקולא כדעיה ב', להגין כלנאותה, ותחת הסכך מטעם אהל, וברחוק
ד' טפחים אסור בלאו הכי, ועל כרחך בקרוב, ואפילו הכי אסור
משום אהל. וזה קשה קצת למה שכתב ה"ט"ו באות הקדום. וי"ל
(וממ"ש לעולא) [מה שכתב הרוקח לעולם] על הסוכה יש מראית
העין, היינו באין ניכר לכל כמנימין, הא תוך הסוכה אף דביום טוב
אסור, בחול ש"י, הא כל מקום שאסרו מראית עין אף באין רואין
אסור, ואם היינו אומרים דסוכה צלתה מרובה וסכך פסול פוסלה
רק מדרבנן כאלו ניטל הסכך הכשר, לא מן התורה, הוה אתי שפיר,
דמראית עין דוקא בי"ש חשש איסור תורה, כההוא דצנור שעלו
שקשיש וצרותו, יע"ש בהלכות שבת [סימן שלו סעיף ט, וט"ז שם ס"ק
ט]. ואם נאמר דמן התורה פסול אף בצלתה מרובה, מכל מקום זה
[וסתמין] י"ש פרק הישן, מה שאין כן למעלה, הצל בא מסכך הפסול. ועיין פני יהושע סוכה יו"ד א' [ד"ה בפירוש ו"ה אמנם]. וי"ל עוד, דוקא
בעובר בקום ועשה אסור מראית עין אף בחדרי חדרים, מה שאין כן במצות עשה שיאמרו דלא קיים מצות סוכה, אפשר דלא גזרו בחדרי
חדרים, דבכל מקום קום ועשה חמיר משב ואל תעשה. וכעת לא מצאתי גילוי לדין זה:

כד לא יעשה. עיין מ"א. עיין ב"י [עמוד חפ"ד כפ"ד הר"ן] דלמלא
עין שיאמרו למסכן נפסול בשעת אכילה. ועיין אות [יו"ד יז]: **כזה שריו.**
ועיין מ"א. עיין ב"י בשם ר"ן דשרו נמים יש אומרים אף לדיעה ב' לא
הוא כלנאותה, כל ללוך כנגד לא צטל לנסוכה. ועובדא דמנימין עובדא דרב
אשי דלעיטמא ליה כמותה, שלא בשעת אכילה, ומלאים עין ליה, דשעת
אכילה אין שומעין, דנוסף, וכבז המ"א דיעבד יש למסוך לדעה ב' להגן
הוא כלנאותה וש"י, ולא יכרך. ואף אם תימלי לומר כל שיש ספק ספקא
להימלא מצרכין, כמו שכחתי בפתיחה כוללת [פתיחה להלכות נדרות אות ד],
וכאן ספק ספקא, שמה הלכה כדעה ב' ושמה הלכה כדעה א' כקמין
(מרכ"י) [מרכ"י] סעיף א' כל שאלתה מרובה אין סכך פסול תחתה מרובה
פוסל בה, מכל מקום הא המתכבד הכריע סכ וכלן, [כאן] כדעה א', ושם
כדעה ב' מדהניח בחמרונה, יש אומרים יש אומרים בשל תורה להסמיר.
ועיין אות כ"ג, בשעת הדחק נדרגני ש"י, אם כן יש לומר בגשמיים נמסה
בגשמיים ד' ע"ד וקדומה, ומכל שכן צליל א' דמזונה לאכול נבוסה. ועיין
סימן חל"ט סעיף ה', וא"ה שם [משננות ודני אש יו"ד יז] וי"ל *:

ת"ר אמרינן. עיין מ"א. אחר התנגנות נכרכי קדשו ו"ל כפי דעתי
ק' הוא. מה שכתבו נכרימא סוכה ז' א' דופן סוכה [בשנת]
[בשנת] ג, היינו כשעשה כל ד' מחילות, או אף אם כל ה' מחילות נקנים
פחות מג' טפחים זין קנה לקנה כלנו, ומומר זין סוכה זין שנת, דלגוד

ת"ר (א) כשרים. עיין ט"ז. סוכה י"ב א', רש"י שם [ד"ה כשרין לרפות] ותוספות ז' ב' ד"ה מחיצה. ועיין ב"ח [עמוד חפ"ד ר"ה ומ"ש ואפילו]
בעל נפש יחוש להביא דפנות מדבר שאין מקבל טומאה וגידולי ארץ. ובאליהו וזטא [ס"ק א] הביאו. ובאליה רבה [ס"ק א] שאין

באר היטב

(יט) **צבתחלה.** אפילו שלא בשעת אכילה, [מ"א ס"ק כד]: (כ) **שריו.**
ומכל מקום בשעת אכילה אסור, ר"ן, ב"י. ונראה לי דאם הגשמיים נוטפין
מהסכך מוטב לפרוס סדין משילאל סוף לסוכה מיהו לא יכרך לישב נבוסה
דספק נכרות להקל, מ"א [ס"ק כה]:
ת"ר (א) **צ'פנות.** עיין ב"ח [ד"ה הסימן] ומתוספת יד אליהו סימן ג' א'.
עני הסוכה של הסכך או של דפנות שנעשו מעני אשה או מאיסורי
הנאה, עיין בספר קרבן מוגבה דף מ"א [ע"ג] וצ"ד להגן [הנה"ט] סימן מרכ"ט:

ת"ר (א) **צ'פנות.** עיין באר היטב. ועיין בחשובות גודע ביהודה מהדורא.
תינאי בענין סיכך בעצי אשירה ודין מצוה הבאה בעבירה מסימן קל"ג
עד סימן קל"ז, ועיין שער המלך [לולב ה, א ד"ה ואחר] בשם המאירי [מירובין יד,
ב ד"ה ובפרק], ובספר קרבן חגיגה דף מ"א הביאו ברכי יוסף [אות ב], ע"ש. ומה
שכתב הב"ח [עמוד חפ"ד ר"ה ומ"ש ואפילו] לחוש שבם הדפנות יהיו מדרב שאינו
מקבל טומאה כו', כתב האליה רבה [ס"ק א] וברכי יוסף [אות א] ומחזיק ברכה
[אות א] דליתא, על פי הירושלמי [סוכה פ"א הלכה ו' שביא (הר"ה) (הר"ה) [1]
התאור שם ה, ב ד"ה הא דתנא] ונוסחתינו כוותיה ועיין ביד אליהו ובקרבן העדה
[שם בירושלמי] בפירושו, ולשון הנהת אשירי [שם פ"א סימן כז] צ"ע:

מחצית השקל

דסוכה יש לה דין שיירא, דמה שהותר בשיירא כזי צורכן אפילו יותר
מסאתיים לכל אחד, כמו כן יש להתיר בסוכה משום מצות סוכה. א"כ לר'
יודא דסבירא ליה וקיימא לן כוותיה דמתירים לשיירא מחיצות גרועות,
והיינו של שתי או של ערב כל צורכן, הוא הדין בסוכה אפילו ליחיד.
וכוותיה אחיא ברייתא דלעיל דף ז' דמתיר בסוכה מחיצה של קנה קנה,
והא דהצריך רב אמי פס ד' ולא סגי בקנים, כקושית התוספות, דרצה ליתן
תיקון גם לר' יוסי בר' יהודה א"ע דלא קיימא לן כוותיה, ולר' יוסי בר'
יהודה כיון דאפילו בשיירא לא הותר כל צורכן ע"י מחיצות גרועות, הוא
הדין דלא הותר בסוכה: אבל מחיצה של ערב כו', ר"ל, ובא ליישב מה
שהקשו התוספות שם לפני זה ד"ה מהו דתימא כו' אהא דאמר רב הסדא
[שם] מחצלת ד' ומשהו מתרת בסוכה משום דופן, והיכי עבדי, חלה לה
באמצע פחות מג' טפחים למטה סמוך לקרקע, ופחות מג' מעלה סמוך
לסכך, והיינו דין המחזק בסעיף ט'. והקשו התוספות [שם] הא סגי בשני
הבלים כל אחד רחב חצי טפה ומשהו, ומוקי חד סמוך לסכך פחות מג'
טפחים והשני סמוך לראשון פחות מג' טפחים, וגם סמוך לקרקע פחות
מג' טפחים, והוי מחיצה עשרה כדאיתא בערוכין [שם] ותירצו
התוספות וד"ל, הא אמרינן התם בערוכין דלא היתיר אלא בשיירא, עכ"ל
התוספות. והיינו גמרא דערוכין דף ט"ז ה"ל. ולזה קשיא למהרשא
דאדרבא, הא אמרינן מה דהותר בשיירא הותר גם בסוכה כדאמרינן גבי
קנה קנה פחות מג' טפחים כנזכר לעיל. והא ליכא למימר דאזיל לר' יוסי
בר' יהודה, דהא כתבו התוספות דלא הותר אלא בשיירא, והא לר' יוסי
בר' יהודה אפילו בשיירא לא הותר, ועל כהן התוספות אזיל לר' יודא.
ועל זה כתב מהרשא דדוקא מחיצות של שתי מהני בסוכה, והיינו קנה
קנה פחות מג' טפחים, אבל של ערב, דהיינו ע"י הבלים, אפילו לר' יהודה
דהותר כהאי גוונא בשיירא, מכל מקום גרע משתי ולא הותר בסוכה. ואיית
קצת ראייה מערוכין דשתי עדיף מערב. וכן הוכיחו התוספות (ה"ל) ד"ה
מהו דתימא כו' ה"ל דסלקא דעתך לחלק בתרי לבוד בין שתי לערב:
והר"ן פתח. ולא מוקי מימרא ה"ל דרב אמי בפס ד' כמו שכתבו התוספות
ה"ל, דהאי פס הוא משתי דפנות כהלכות כנזכר לעיל (תחילת ה"ק). אלא
מיידי שיש לו בלאו הכי שתי מחיצות אלא שעשויות כמבוי דבעינן עוד
פס ד', וכמו שכתוב סעיף ג'. שיעור ראוי. ר"ל, שיעור מקום חשוב דהוא
ד' טפחים: וצריכא נמי צורת הפתח. אהא דאמרינן דף ז' וצ"א בסוכה

ס"ק כד) לא כו'. אפילו שלא בשעת אכילה. מפני הרואים שיאמרו שמנחו
שם גם בשעת אכילה, אלא א"כ הוא שריו במים שאו ידוע שלא ינחו
בשעת אכילה שהיו המים נוטפים על גבי מאכלו: (ס"ק כה) שריו כו'. אסור
(ר"ן ב"י). דאמרינן בגמרא [י, ב] עבדיה דרב אשי נשרה כתנתו במים ושחחו
על גבי סוכה, ואמר לו רב אשי שסיירו משם, שהרואים יאמרו מסככים
דבר המקבל טומאה. ופרקי הש"ס והא חזי דשרוי במים, ומשני דצוה
להסירה כשתחיש. וכתב הר"ן, יש למידיים מאכן דלצורך הבגד הוי כלנאותה
דשרי, דהא לא אסר רב אשי כי אם מפני הרואים, ולכן כשהיתה לחה דלכא
חשש רואים מותר. ויש אומרים דלצורך הבגד אסור והתם הניחו שלא
בשעת אכילה ובשעת אכילה נטלו מהסכך, אלא דרב אשי חשש לרואים
שיאמרו שמניחו שם גם בשעת אכילה, והא דפרקי והא חזו דשרוי במים,
ור"ל, ע"י זה ידעו רוב בני אדם ששעת אכילה שלא יטיף על המאכל, וי"ל
יש להחמיר, ר"ל, דלצורך הבגד אסור, כי אם שלא בשעת אכילה, כמו
בסכך פסול: ונראה צ"י [כו"ן] מוטב לפרוס כו'. דהא עכ"פ לדעת יש אומרים
שחביא הרב ב"י [בשו"ע] כשרה, דמה לי אם פורס שלא יפלו עליו תוך
מאכלו, או להגין מפני החמה, או להגין מפני הגשמים. מיהו לא יכרך, דהא
לדעת קמייתא שכתב הרב ב"י, והיא עיקרית בכל מקום כידוע (ראה ש"ן יו"ד
ס"ק סימן רמב כללים בהוראת איסור והיתר אות ה), כהאי גוונא פסולה:
ת"ר (פ"א ריש הסימן) אמרינן בסוכה כו'. וכתבו התוספות בבירא צ"ה
דאמרינן ב' בהלכותן, ר"ל, דאנתו פס ד' מוקי תמורת דופן אחת
מהני שתי דפנות דבעינן כהלכותן, והיינו דליכא רק דופן אחת שלם. דלא
כהר"ן שמביא אחר זה: וכתב הרשא דהיינו צ"רי יוסי בר' יהודה כו', רצה
ליישב הכריתא שהביאו התוספות שם דתינאי בסוכה דף ז' דופן סוכה
כדופן שבת, וכלבו שלא יהיה בין קנה לחברו ג' טפחים. ור"ל, דמתיר
לעשות כל מחיצות הסוכה ע"י קנים, ושלא יהיה בין קנה לחברו ג' טפחים,
דמחיצה של שתי לחוד מהני. ועל זה כתב מהרשא והיינו לר' יוסי בר'
יהודה, דשם בערוכין דף ט"ז ע"ב פליגי ר' יודא ור' יוסי בר' יהודה ביחוד
או שיירא, דהיינו ג' בני אדם, ששבתו בבקעה והקיפו מחיצות לטלטל על
ידם, ועשו המחיצות ע"י קנים שאין בין אחד לחברו ג' טפחים דהיינו
שתי, או ע"י הבלים לרחבו, ואין בין חבל לחברו ג' טפחים והיינו ערב.
מכירא ליה לר' יודא בין לאדם אחד ובין לשנים לא הותר לטלטל ע"י
מחיצות גרועות הללו. כי אם סאתיים. ר"ל. שלא יהיה ההימף מחזיק יותר

(שר"י סוף י"ט) ומיהו
צבתחלה לא יעשה אלא
אם כן הוא ניכר ע"כ
שמוין כזי להגין כו',
ולהר"ן [ה, א ד"ה ומתא] אף
ככהאי גוונא אסור לכתחלה
אף שלא בשעת אכילה,
וכשדורו במים שרי משום
שניכר שהוא שלא בשעת
אכילה, ע"ש:
(ב"א פ"ק מה) ועיין סימן
ת"ר (פ"א ריש הסימן) דף
(וואו) [יו"ד] ע"ה פ"ד
ופשהו ומוקים צ"ה כו',
כצ"ל:

נתימח סס דף ו' [ט"ז]:
 : סס נתימח ו' [ט"ז] כ"ר
 צמנו ואחיהם ב' יהושע
 כן לוי:
 ג. כלשנה כמלה דלכא
 סס:
 ז. ב"י סימן ססב עמוד
 ו ד"ה ומ"ט אפילו כ"כ
 חמן ערוכין יא, כ"ג;
 י"ף ע"ס ג' א; רל"ט
 וס פ"א סימן יד; מרדכי
 ס רמז משה; רמב"ם
 שם ט"ז, י"ט י"ז:
 סס וכו' סימן
 איתמח ב' יהושע כן
 לוי:

ציונים דרמ"א

דברי עצמו ודרכי משה
 חות [ט]:
 טור [עמוד ט"ז]
 נ"י עמוד ט"ז ד"ה סכך,
 ס' מרדכי [סוכה רמז
 [ט] והגהות מיימוניות
 זכנה פרק ד' [ח' ט];
 וי"ד דרכי משה אות ב:

עמרת זקנים

דפנות הסוכה אם היו
 ים וז אצל וז כסין ים
 . אכן אין היתר זה נאמר
 אלוהין ג' אבל לא בשתי
 יצות (כ"י עמוד ט"ז ד"ה
 כ עז ומחלוקת הר"ן סוכה
 ג ד"ה ואמר רמ"א) יש
 ג' יום, אוחן סוכות
 שנות בהכרח בין
 ויום כסין ג' יום או
 שנים כסין מבי
 גולש שעשה להם דופן
 אופן היתר זה מותר
 לטולטל עם שבת
 זג, אע"פ דלענין שבת
 ז במקום סוכה בשאר
 ז השנה אין מועיל
 ויום ההם אכן בשבת
 אוחת שאני, דמינו
 זכה מחיצה לענין
 ז השוכה בני מחיצה
 ז שבת (כ"י עמוד ט"ז ד"ה
 ונותר הרא"ש סוכה פ"א
 סימן ז):

ומה שנהגו שצורת
 זה [כ"ד] הוא לזני
 מא, ולי נראה הטעם
 שיהיה פטור מן המנוחה
 י' עלמא אף לר' יהודה
 ז, [ט] דסוכה היא דירה
 וחייב במנוחה, על כן
 נשנין כיפה והיתה לר'
 ז פטור מן מנוחה, ולפי
 י"ד לעשות כמין כיפה
 י' לא יסאר עשרה סמך
 י' כלי כיפה, כי כ"א
 קודם שתחול הכיפה
 לכולי עלמא חייב
 י' ע"ש במסכת יומא
 ז"ק קמא [ט], כ"א:

יד אפרים

ידעינין סברא
 צה ש' שתי איבה
 ה, כצ"ל, ר"ל,
 קא דעתך דמאי דהוה

וא"כ צריך לומר הא דמניח דמהני קנה קנה פחות מג', היינו כשעושה ד' דפנות, אצל כשעושה ג' דפנות צענין ב' שלימות ושלשית בטפח וזורת הפתח. וכן כצד הר"ן [שם ג' א ד"ה ח"ן] כהדיל גבי צ' כהלכתך, ע"ש. וז"ל כן אין לנו צריך ליתחב התוספות לומר שהם שלא אליבא דהלכתא כמו שכתב רש"א, אלא גם הם כצורה להו כיון דלא הוי מחילה [אלא] צ"ש צעירא כמו סימן ט"ס [ספ"ק ט], לא הוי מחילה גמורה, ולא מהני אלא אם כן יש ד' דפנות כקנה קנה פחות מג'. וכן משמע בטור סימן ז' ת"ה. וכן כוונת הר"ש והטור.

ומה שכתבו התוספות [שם] שאין חילוק, היינו [שם] קודם [שם] ידעינין סברא: א בבורף הכותל. היינו כנגד [שם] סוף המקצוע השני, כו"ה, וכמו שכתבתי לעיל [ר"ה סימן] שם הר"ן והגהות מיימוניות: ב והדופן מגיע. א צ"ע, דדופן מ' מתי צ"ע הכא, דהא הקנה שעל גביו מונח על הטפח והקנה שכנגדו, כמו שכתב לעיל [רמ"א] הפעם. וכן הוא במרדכי [רמז] [שם] כהדיל ואם צ"ע, דצירושלמי [סוכה ומכל מקום צ"ע, דצירושלמי [סוכה פ"א הלכה א; ערוכין פ"א הלכה ט] איתא, פ"א, פירוש קליעת הזמורה הממוחה מאלין לאילן, מללת בסוכה ואין סוף סכך מללת, מה צ"ע זה לזה, זה נעשה לכך וזה לא נעשה לכך, עד כאן. אם כן היאך תמך המרדכי והגהות מיימוניות [שם] אף על פי שלא נעשה לכך, וצ"ע. ולכן יש להחמיר. ועיין בטור סימן זה וסימן סס"ג ספ"ק כ"ה ערך ד"ח דמהריק"ש

וא"כ צריך לומר הא דמניח דמהני קנה כו', ר"ל, הא הר"ן סבירא ליה אפילו לדין דקיימא לן כו' יודא דמותר בשיירא מחיצה של שתי, אפילו הכי לא הותרה בסוכה, ועל כרחך צריך לומר דמחיצות סוכה חמירי משיירא, ותיקשי ברייתא דרף ד' דהיתרה בסוכה קנה קנה פחות מג'. ואם כן אין דמצריך פס ד' איל אליביה דר' יוסי ב' יהודה דלא מהני לדידה מחיצה של שתי כשיירא, ואנן קיימא לן כו' יהודה כנוכר לעיל: כיון דלא הוי מחיצה אלא בשיירא כו', ר"ל, מה שכתבו התוספות בחיובם ויש לומר משום דאמרין כו' כל מחיצה שאינן של שתי כו', א"כ מחיצה גדושה ולכן לא הותרה בסוכה היכי דליכא כי אם ג' דפנות [ומה שכתבו התוספות שאין חילוק, ר"ל, שהתוספות כתבו תחלה באותו דבור על קושיא אחרת שהקשו מהאי ברייתא דקנה קנה פחות מג' וד"ל, ואין שייך לחלק כלל בין שתי דפנות לסוכה של ארבעה, עכ"ל: היינו קודם ידעינין סברא. ר"ל, קודם דאסקו אדעתיהו לחלק בין מחיצה שלמה לכו"ה הנעשה ע"י לבד, ולכן הוי סלקא דעתך כיון דמהני ב' דפנות הוא הר"ן בגי דפנות. אבל בסוף דאיתיה האי דערוכין דלא הותר ע"י שתי או ערב לחד רק בשיירא, הרי דמחיצה ע"י לבד גדושה ממתיה שלמה, שפיר יש לחלק בין ד' דפנות דמהני אפילו מחיצה גדושה הנעשה ע"י לבד, אבל לא מהני היכי דליכא רק ג' דפנות. וכפי המובן פשוט מדברי מ"א משמע שבא ליישב דלפי פירושו אין צריך לדוחק גדול שכתב לעיל לפירוש מהרש"א לחלק בין שתי לערב, אלא דאין חילוק רק בין הנעשה ג' דפנות או ד' דפנות. אולם זה ליחא, דעל כרחך גם למ"א צריך לומר אותו דוחק להתוספות ד"ה מהו דתימא כו' שהקשו על מימרא דרב חסדא דאמר מחצלת של ד' טפחים כו', הלא בשני חבלים שכל אחד רחב חצי טפח ומשורו סגי, ותירצו האמרין בערוכין דלא היתיר אלא בשיירא, עכ"ל כנוכר לעיל, ותיקשי קושיא מהרש"א הא הברייתא היתירה בסוכה קנה קנה דלא הותר ג"כ אלא בשיירא, ועל כרחך צריך לחלק בין שתי לערב כנוכר לעיל. ובדיבור זה אי אפשר לחלק ולפרש כמו שכתב מ"א בין ד' דפנות לג' דפנות, חדא בשלמא בתוספות ד"ה בפחות מג' כו' שהקשו על מימרא דרב אמי בפס ד' דסגי בשני קנים כו' שפיר יש להעמיד ככוונתם כמו שכתב מ"א, דהא הוהר"ך חילוק זה בדבריהם שכתבו ואין שייך לחלק כלל בין

תר"ץ (פס"ק כ בהג"ה) ואם הטפח והדופן סגי צ"סכך אין צריך קנה ג' גביהו. ל"ב, עיין נתימח ס"ק ב' מה שכתבתי מן הירושלמי שמתוכו סס דענין שיהיה נעשה לשם זורת הפתח, ולמה הקילו הם אף כלה נעשה לשם כן. ועיין בלתי רב [פ"ק ט] שחלק עליו. ולפענ"ד נראה דדן זה מוכח בש"ס דלא צענין כוונה לשם זורת הפתח כו', והוא ממה שכתבו בש"ס שם דף וי"ן [פ"א] כ"ג אשי אשמייה לרב סהג דמא עבד טפח זורת ונותרו אית רבתי אבר לר'

מקום לא יעשה הדפנות מדכר שרימו רע [ט"ז] א' או דכר שמתייבש מוך שצעה ולא יהא צו שיעור מחילה:
 ב [ט"ז] דפנות הסוכה אם היו שתיים זו אצל זו כמין ג"ם עושה דופן שיש ברחבו יותר על טפח ד' (ומעמידו בפחות משלשה לאחד מהדפנות) ויעמיד קנה [הגה] א' ב' צוקו (א"כ) ה' כחול כנגד אותו טפח ג' ויעשה לה צורת פתח שיעמיד קנה עליו ועל הטפח וכשרה י' אף על פי שהקנה שעל גביהו אינו נוגע בהן [הגה] ה' [ט"ז] א' ואם הטפח ב' (והדופן) [והקנה] ה' מגיע למסך אין צריך קנה על (ב' גביהו) [ט"ז] י' ומה שנהגו שזורת הפתח עגולה הוא (ד' [ט"ז] לוי בעלמא):

ג [ט"ז] ה' היו לה שתי דפנות זו כנגד זו וביניהם מפולש (פירוש מקום פחות ערוך פלש (הראשון)) עושה דופן שיש י' ברחבו ארבעה טפחים ומשחו ומעמידו בפחות

ערוך ד"ח דמהריק"ש
 סוף פס"ק ב' [נוגע בהן]. אם מגיעין למסך אין צריך קנה על גביהן:
 מחצית השקף

סוכה של ג' דפנות כו', אלא דתחלה קודם דירעו סברא לא נראה ליה כלל לחלק כמו שכתב מ"א. אבל בתוספות ד"ה מהו דתימא כו' בדבריהם זכרון כלל לחלק בין ג' או ד' דפנות, אין יסחמו התוספות דבריהם, אלא וזאי צריך לומר כמו שכתב מהרש"א לחלק בין שתי לערב וחילוק זה הוהר"ך בתוספות ד"ה מהו דתימא על ענין אחר, ע"ש. ויש אפילו נסבל זה הדוחק, אין בתוספות ד"ה מהו דתימא כו' פשיטא לחלק בין ג' לר' דפנות, ושוכ אחר זה כד"ה בפחות מג' כו' שכתב התי"ש שאין לחלק בין ג' או ד' דפנות עד דאיתיה דלא דכל מחיצה שאינה שתי כו'. לכן נראה לענ"ד דלא בא מ"א בפירושו ליישב שלא נצטרך לחלק בין שתי לערב אליביה דתוספות, דודאי צריך לומר כן לדברי התוספות ד"ה מהו דתימא כו' כנוכר לעיל, וקצת ראיה לה מלשון מ"א שטיים [ט"ז] אין אנו צריכים לדחוק בדברי התוספות שהם שלא אליבא דהלכתא הוהר"ך שאין צריך לומר לומר האי דוחק גדול, שבוה התחיל דבריו, אלא כרחק כוונת מ"א כמה שכתב תחלה זה דוחק גדול שבעבור לא מהני עיקר כוונתו שהר"ן נראה בעיניו דוחק לפסוק כן. ועל זה איתיה דברי הר"ן דבאמת אינו מחלק בין שתי לערב, אלא בין ג' או ד' דפנות, וא"כ לדינא גם התוספות מודים דאין חילוק בין שתי לערב ומחלקים ג"כ שכתב הר"ן. והונת לנו בזה, שאין צריך לדוחק של מהרש"א שדבריהם אמי הם שלא אליבא דהלכתא, וכמו שכתב מ"א. וא"כ למסקנת התוספות ד"ה בפחות מג' כו' דסבירא ליה כמו שכתב הר"ן כדי שלא נצטרך לע"פ דרב אמי הוא דלא כהלכתא, גם התוספות הוורו ממה שכתבו בד"ה דתימא כו', וגם הם סבירא להו דאין חילוק בין שתי לערב, וקושיא דר"ה מהו דתימא כו' ג"כ מיושבת בהאי חילוק דג' או ד' דפנות: [ט"ז] פס"ק א' ואין צריך להעמידו כו'. לאפוקי מדעת המחמירים בטור נעמד תי"ש להעמיד דרך גדילתן, דהא קיימא לן לקמן סימן תרנ"א ספ"ק ב' ובע"פ בלולב, וכן בכל המצוות, שיטול אותן דרך גדילתן, דכתוב בקרשי המצוות [שם] כו', ט"ז ע"ש שטים עומרים, ומיניהו יליפין לכל המצוות, וא"כ המזמירים דהוא הר"ן בדפנות. בשלמא בסכך, כתב בה"ח נעמד תק' ראשון אע"ג דהוהר"ך הוא מושכב מכל מקום מיקרי דרך גדילתן, דהא באלן הענפים היוצאים ונטוים באילן המסך על הארץ, והוא הדין בדפנות רשאי לעשות כן אפילו למחמירים, ולא הוי שלא כדרך גדילתן

הכמות שלמה
 לו אלא כדלקח לישנה דרכא כצורה ל' וזכיה נמי זורת הפתח, דלמא לא פליגי כלל, ונתימח לעשות פלוגתא, ופסדו דבערי רבא עמו. (ח"א) [אלא דחל] דשכירא ליה להשי"ם בשבת דלון סכנה כלל לחלק בין עשה לשם זורת הפתח כוונה לו לא, כדברי האליה רבא, כיון שיש לשם עקר הוי כוונה, ובעל כרחך דלענין זה לא היה נעשה מן הש"ס דלא כדברי

8
 וז"ל כן אין לנו צריך ליתחב התוספות לומר שהם שלא אליבא דהלכתא כמו שכתב רש"א, אלא גם הם כצורה להו כיון דלא הוי מחילה [אלא] צ"ש צעירא כמו סימן ט"ס [ספ"ק ט], לא הוי מחילה גמורה, ולא מהני אלא אם כן יש ד' דפנות כקנה קנה פחות מג'. וכן משמע בטור סימן ז' ת"ה. וכן כוונת הר"ש והטור.

ומה שכתבו התוספות [שם] שאין חילוק, היינו [שם] קודם [שם] ידעינין סברא: א בבורף הכותל. היינו כנגד [שם] סוף המקצוע השני, כו"ה, וכמו שכתבתי לעיל [ר"ה סימן] שם הר"ן והגהות מיימוניות: ב והדופן מגיע. א צ"ע, דדופן מ' מתי צ"ע הכא, דהא הקנה שעל גביו מונח על הטפח והקנה שכנגדו, כמו שכתב לעיל [רמ"א] הפעם. וכן הוא במרדכי [רמז] [שם] כהדיל ואם צ"ע, דצירושלמי [סוכה ומכל מקום צ"ע, דצירושלמי [סוכה פ"א הלכה א; ערוכין פ"א הלכה ט] איתא, פ"א, פירוש קליעת הזמורה הממוחה מאלין לאילן, מללת בסוכה ואין סוף סכך מללת, מה צ"ע זה לזה, זה נעשה לכך וזה לא נעשה לכך, עד כאן. אם כן היאך תמך המרדכי והגהות מיימוניות [שם] אף על פי שלא נעשה לכך, וצ"ע. ולכן יש להחמיר. ועיין בטור סימן זה וסימן סס"ג ספ"ק כ"ה ערך ד"ח דמהריק"ש

פ. גם זו נדף י"ט [ע"א]:
 5. שם דף י"ט [ע"א]
 מעובדל דרב כהנא:
 ק. כרנא שם י"ט, א:
 ה. לשון הרמב"ם [שם ד,
 ט] כפי פירושו שם
 בגמרא כמו שכתב הרב
 המגיד שם ר"ן ע"ט, א, 6
 ד"ה אימתי, לעומת הרי"ף
 [שם]:
 7. כרייתא שם דף ט"ו
 [ע"ב, רח"ש שם פ"א סימן
 לא בשם רש"י]:
 8. גמרא שם; משנה שם
 ע"א כפירוש רש"י שם
 ד"ה ממלטה למעלה:
 ת. משנה שם דף י"ז [ע"א]
 כפירוש רש"י שם ד"ה
 התיקן:
 9. מיתרא לדינמי שם
 [ע"ג, ט]:
 10. שם משנה [ע"ג, א כמנא
 קמא, רח"ש שם בשם רב
 נטוריאל, וימ"ק, ופסקי
 הרי"ד שם, ור"ן גלות
 הלכות סוכה עמוד ע"א, ודעת
 הרי"ף שם פ, ב; רמב"ם סוכה
 ד, ד]:
 ג. משנה שם דף (כ"ו)
 [כ"ז] [ע"ג]:

והפסין דוקא נשדה ולא נחלר: יא מבפנים כשרה. לאמרין
 פי תקרה יורד: יב אחרים חוץ קין. וסבירא לכו דלפילו ע"י
 פלימין לא אמרינן פי תקרה יורד וקומס, כיון ששני הדפנות אין
 מחוברין כמין ג"ס, כמו שכתוב סוף סימן ס"א [ע"ג]. ומשמע
 דבעינן קורה רוחב ד', כמו שכתוב
 שם. והב"ח [עמוד מהו ד"ה ומ"ש]
 לקדק מלשון הטור [שם] לדי ברוב
 טפת, ע"ש. ואין להקל ולפי מה
 שכתוב שכתמת שלמה נסוכה י"ח, ב
 ד"ה סוף בדי"ה סיקן פסולה, כיון
 שלא נעשה התקרה אלא לזורך
 האכסדרה, ולא לזורך הפסולה. אבל
 מהרש"א [שם] חולק עליו, וכן כתב
 הב"ח [עמוד מהו ד"ה והב"ח] לדוקא
 כשעשה הסוכה [שם] סמוך לאכסדרה
 או פסולה, דהתקרה לגוואי עבדא
 ולא לנכרי. [שם] ואם ז' דפנות למין
 ג"ס ובשלישי פלימין בולטין טפת,
 מהני. ומיהו משמע ברא"ש [שם]
 פ"א סימן [ה] דבעינן נמי אורת
 הפתח. וכמו הב"ח [עמוד מהו דבור
 האשון] דהיינו דוקא בנראה מנחות
 ושזה מצפנים, אבל נראה צפנים
 ושזה צמח לא צני אורת הפתח.
 ואינו מוכרח, ע"ש כי קצתו: ד
 יג שלשה טפחים פסולה.

ח (ט) סיכך על גבי (ט) אכסדרה י שיש לה פלימין
 בין שהיו נראין נראין מבפנים ואין נראין מבחוץ בין
 שהיו נראין מבחוץ ואין נראין יא מבפנים בשרה לא
 היו לה פלימין פ פסולה י [שם] מפני שהיא סוכה העשויה
 כמבוי שהרי אין לה אלא שני צידי האכסדרה ואמצע
 האכסדרה אין בו כותל ושכנגדו אין לו פלימין (פצים)
 פירוש לחי ומוזוה כדמתרגמינן ויהי בקרא יהודי שלש
 דלתות לחי [שם, לה, כג תלח פצים]: הגה כל זה הוא לשון הרמב"ם
 [שם י"ג] אבל יב אחרים [שם] חולקין ולכן אין לעשות סוכה כזו
 גוואל:
 ט (ז) היו דפנותיה גבוהים שבעה ומשהו והעמידם
 בפחות משלשה סמוך לארץ כשרה י אפילו הגג
 גבוה הרבה ובלבד שיהא מכוון כנגדו ואפילו אינו מכוון
 ממש י (י) רק שהוא בתוך שלשה כנגדו כשרה ואם
 אינו גבוה אלא עשרה טפחים ב אפילו אין ברופן אלא
 ארבעה ושני משהויין כשרה שמעמידה באמצע ואמרין
 לבוד למעלה ולמטה וחשוב בתתם י היו הדפנות
 גבוהות מן הארץ יג שלשה טפחים פסולה:
 י יד העושה סוכתו בין האילנות והאילנות דפנות

הוא סוכה וזו נדף י"ט [ע"א]:
 5. שם דף י"ט [ע"א]
 מעובדל דרב כהנא:
 ק. כרנא שם י"ט, א:
 ה. לשון הרמב"ם [שם ד,
 ט] כפי פירושו שם
 בגמרא כמו שכתב הרב
 המגיד שם ר"ן ע"ט, א, 6
 ד"ה אימתי, לעומת הרי"ף
 [שם]:
 7. כרייתא שם דף ט"ו
 [ע"ב, רח"ש שם פ"א סימן
 לא בשם רש"י]:
 8. גמרא שם; משנה שם
 ע"א כפירוש רש"י שם
 ד"ה ממלטה למעלה:
 ת. משנה שם דף י"ז [ע"א]
 כפירוש רש"י שם ד"ה
 התיקן:
 9. מיתרא לדינמי שם
 [ע"ג, ט]:
 10. שם משנה [ע"ג, א כמנא
 קמא, רח"ש שם בשם רב
 נטוריאל, וימ"ק, ופסקי
 הרי"ד שם, ור"ן גלות
 הלכות סוכה עמוד ע"א, ודעת
 הרי"ף שם פ, ב; רמב"ם סוכה
 ד, ד]:
 ג. משנה שם דף (כ"ו)
 [כ"ז] [ע"ג]:

הוא סוכה וזו נדף י"ט [ע"א]:
 5. שם דף י"ט [ע"א]
 מעובדל דרב כהנא:
 ק. כרנא שם י"ט, א:
 ה. לשון הרמב"ם [שם ד,
 ט] כפי פירושו שם
 בגמרא כמו שכתב הרב
 המגיד שם ר"ן ע"ט, א, 6
 ד"ה אימתי, לעומת הרי"ף
 [שם]:
 7. כרייתא שם דף ט"ו
 [ע"ב, רח"ש שם פ"א סימן
 לא בשם רש"י]:
 8. גמרא שם; משנה שם
 ע"א כפירוש רש"י שם
 ד"ה ממלטה למעלה:
 ת. משנה שם דף י"ז [ע"א]
 כפירוש רש"י שם ד"ה
 התיקן:
 9. מיתרא לדינמי שם
 [ע"ג, ט]:
 10. שם משנה [ע"ג, א כמנא
 קמא, רח"ש שם בשם רב
 נטוריאל, וימ"ק, ופסקי
 הרי"ד שם, ור"ן גלות
 הלכות סוכה עמוד ע"א, ודעת
 הרי"ף שם פ, ב; רמב"ם סוכה
 ד, ד]:
 ג. משנה שם דף (כ"ו)
 [כ"ז] [ע"ג]:

שהגדיים צוקעין תחתיו: יד העושה סוכתו כו'. ולא סמכה
 על גבי האילן, דאם לא כן אין עולין לה ציוס טוה, כמו שכתוב
 סימן תרכ"ח סעיף ג', ועיין מה שכתבתי שם [סי' ה"ו]. דלא כב"ח
 [עמוד מהו ד"ה העושה]. אבל סמך הסכך על גבי בהמה, פסולה, מפני
 רציני להאריך כאן בפירוש דברי הטור [שם] על פי שיטת התוספות [שם], אלא דנראה לי ללמוד דין אחד מפירוש שלהם, דהיינו פ'
 שרואה לעשות סוכה בצית שלו ולפרוך הגג למעלה כמו שנהגים, וכותלי הצית יהיו כותלי הסוכה, דהיינו שרואה לעשות הסוכה פ'
 של כותל מזרח וכותל דרום, ויש קורה אחת מונחת כל השנה למעלה כנגדו בצורך הצית סמוך לאותו זווית, ותהיה הסוכה בצומת
 הזוית עד הקורה, נמצא שאין לסוכה ממילוח רק שמים של הצית ושלישית אין לה, רק שהקורה שלמעלה אמרינן יורד וקומס עד למעלה
 ויהיה לה ג' מחילות, דדי בזה, רק שישים שני קנים תחת הקורה, אחד אצל כותל הצית, ואחד במקום סיוס מחילה הג', דהיינו כמחילת
 שכלה הסכך של הסוכה. וטעם קנים אלו כדי שיהיה לזורת הפתח, [שם] דעד כאן לא מנכרינן פלימין לשיטת הטור אלא צפונה
 ג' ממש אלא מחמת פי תקרה יורד וקומס, ועל כן נריך אורת הפתח, [שם] דעד כאן לא מנכרינן פלימין לשיטת הטור אלא צפונה
 לאכסדרה, ללא אמרינן תקרה אכסדרה יורד וקומס במקום מחילה ג', דמחילות אכסדרה נעשים להשתמש בתוכם ולא חוצה לה
 כדאמרין בגמרא [שם י"ט, א] בזה, מה שאין כן כאן במחילות הצית והסוכה צצית, ודאי אמרינן פי תקרה יורד וקומס במקום מחילה
 והא ללא אמרינן צפונה דעלמא [פ"ן] [שם] תקרה יורד וקומס, ולא די צצית מחילות לחוד, דהתם התקרה אינה אלא של סוכה ולא
 קביעות, על כן אין לומר יורד וקומס, כמו שכתב הר"ן [פ"ה] [שם] א ד"ה אימתי בזה, אבל כאן הוה הקורה קביעות, דהא לזורך
 עשויה ומונחת שם, על כן שפיר יש לומר פי תקרה יורד וקומס במקום מחילה ג', כיון שיש שם גם אורת הפתח, כמו שכתבתי
 במקור הדין צצית הטור, וממצא שאין פקפוק כמו שכתבתי: (י) רק שהוא בתוך שלשה. דאם יש שם ג' פסול, כדלקמן [שם]

ביאור הגר"א
 מבחין דוקא במקום שמוחר לטלטל בשבת בלחי, כגון במבוי סחוס, כמו שכתבו
 חוספות [שם ז, ב ד"ה סיכך על גבי מבוי הג"ל, ובפסין דוקא לעולי הרגלים, או
 אפילו האידנא לדבר מצוה היכא דלא שכוחא מיא, וכמו שאמרו בעירובין כ"א
 א', וכמו שכתוב בהגהות אשר"י שם [פ"ב סימן א ו"ה הוא דקאילן]. אבל מדברי
 הר"ף, שהשיטת שם דיני פסי ביראות וכאן נסוכה ג, א, כתבה, צריך לומר
 דסבירא ליה כדעת חוספות שם [פ"ה] [שם] בן ד"ה סיכך על גבי פסי כו'. והוא"ש
 [שם פ"א סימן ט] מקיל יותר, דאף בלחי מועיל, אף במבוי מפולש, מזה הטעם.
 ומתוך לשון הרמב"ם [פ"ה] [שם] [כ"א] [שם], משמע דסבירא להו כדעת
 הרא"ש. ומה שכתב [רמ"א] כאן ואין כו', ר"ל דוקא כשהפסין ברשות הרבים.
 ועיין מ"א [פ"ה] [שם] ודקדקו מדקאמר על גבי מבוי, ועל גבי פסי ביראות, ולא
 קאמר כעין פסי ביראות ועל שחי מחיצות. ועיין בר"ן [הג"ל רש הסיק]:

לצית להאריך כאן בפירוש דברי הטור [שם] על פי שיטת התוספות [שם], אלא דנראה לי ללמוד דין אחד מפירוש שלהם, דהיינו פ'
 שרואה לעשות סוכה בצית שלו ולפרוך הגג למעלה כמו שנהגים, וכותלי הצית יהיו כותלי הסוכה, דהיינו שרואה לעשות הסוכה פ'
 של כותל מזרח וכותל דרום, ויש קורה אחת מונחת כל השנה למעלה כנגדו בצורך הצית סמוך לאותו זווית, ותהיה הסוכה בצומת
 הזוית עד הקורה, נמצא שאין לסוכה ממילוח רק שמים של הצית ושלישית אין לה, רק שהקורה שלמעלה אמרינן יורד וקומס עד למעלה
 ויהיה לה ג' מחילות, דדי בזה, רק שישים שני קנים תחת הקורה, אחד אצל כותל הצית, ואחד במקום סיוס מחילה הג', דהיינו כמחילת
 שכלה הסכך של הסוכה. וטעם קנים אלו כדי שיהיה לזורת הפתח, [שם] דעד כאן לא מנכרינן פלימין לשיטת הטור אלא צפונה
 ג' ממש אלא מחמת פי תקרה יורד וקומס, ועל כן נריך אורת הפתח, [שם] דעד כאן לא מנכרינן פלימין לשיטת הטור אלא צפונה
 לאכסדרה, ללא אמרינן תקרה אכסדרה יורד וקומס במקום מחילה ג', דמחילות אכסדרה נעשים להשתמש בתוכם ולא חוצה לה
 כדאמרין בגמרא [שם י"ט, א] בזה, מה שאין כן כאן במחילות הצית והסוכה צצית, ודאי אמרינן פי תקרה יורד וקומס במקום מחילה
 והא ללא אמרינן צפונה דעלמא [פ"ן] [שם] תקרה יורד וקומס, ולא די צצית מחילות לחוד, דהתם התקרה אינה אלא של סוכה ולא
 קביעות, על כן אין לומר יורד וקומס, כמו שכתב הר"ן [פ"ה] [שם] א ד"ה אימתי בזה, אבל כאן הוה הקורה קביעות, דהא לזורך
 עשויה ומונחת שם, על כן שפיר יש לומר פי תקרה יורד וקומס במקום מחילה ג', כיון שיש שם גם אורת הפתח, כמו שכתבתי
 במקור הדין צצית הטור, וממצא שאין פקפוק כמו שכתבתי: (י) רק שהוא בתוך שלשה. דאם יש שם ג' פסול, כדלקמן [שם]

ציונים דרמ"א

(י) סוכה ד, ח"ט:
 (י"א) רש"י סוכה י"ח, א
 ד"ה סיכך; ר"א"ש שם ש"ז
 פ"א סימן לד':

הגהות והערות

[ג] נוסף מהמזרחות אמ"ד
 ח"ט:
 [ח] דהם סוכים
 דהפלימין מניחם רק בשם
 מניחם פחות משלשה משום
 לזוה, מה שאין כן לעומת
 השו"ע אף בלא לזוה, דע"י
 הפלימין אמרינן פי תקרה
 יורד וקומס (עיין ט"ו סי' ק"ק
 ט):
 [ח] דבהבו קמח להחיל
 צמחי ופסי גיפלות, ולא
 המו שיהיה קמח ופסי
 צילוחות יהיה צמח
 מלאה: (ר"ש פ"א צ"ע)
 [ח] הדין צצית הרמב"ם
 מלכתב "ולמלע האכסדרה
 אין בו כותל", משמע דמיירי

על גבי אילן ועל גבי גמל כשרה לרבות, ואין עולין ביום טוב, ומתן כאלן
 בין אילנות בליל ולא סמך ולא סמך כגון (וי"ו) (ואילנות) [ואילנות] וכן
 נמקום (אלל) רק סמך זה דהס דופנותיה, משום הכי כשרה ביום טוב,
 הא סמך אין כשרה ביום טוב, ומיהו לייק בשבת דף ק"מ"ד [ע"ב] כמו
 שכח הר"ש לעיל בשמחה [משה פ"ב סימן ד] על גבי גמל ואילן, דמדלא
 מתן כאלן [מ] בן בקלור העושה אילן דופן לטובה כשרה, שמע מיהו דהכי
 קלמרי, בין אילנות כל הסוכה ולא סמך כלל, אבל רק זה דהס דופנותיה
 כ"ו, ומה שמכחו המוספות נדף כ"ג א' ד"ה ורבי יהודה מכשרה בהמה
 לדופן, בשלל סמך הסך עליה, דלס לא כן הוה כסמך כשרה המטה לרי
 יהודא נדף (כ"ב) [כלל] [ע"ג]. ואפשר היינו לרש"י שם [ע"ג] סמך כמירון
 אין לה קצב, והוא הדין בנסמך על גבי בהמה קשורה אין לה קצב מיקרי
 דע"ש בתוספות ד"ה אילן, והוה שכתב מ"א כמו שכתב בסעף י"ג
 כלן, היינו לדמיון. לדין קצב כפירות מוספות [שם] ור"ש [פ"ב סימן א] [א]
 דאין גבוה, ואפשר אף לדין פסול כהאי גוונא בהמה כסמך, וי"ע. והעיקר
 שז"ל לומר מ"א ו"ל כמירון דמעמיד [נגמא שם] לא קיימא לן כן, וכמו
 שכתב הט"ו גם כן בלוח י"ד בלוח. אבל ה"ה לשיטתיה דפסק שם נעמד
 חק ד"ה סמך דלאוי להחמיר כמירון דהכל הולך אחר המעמיד, ומשום
 הכי פירש [עמוד חמ"ד דהסו"ת] דרש"י דנקט ולא סמכה עליה, דלס סמך
 הסך על האילן פסול דהוה מעמיד, ואילן פסול משום מחובר בו, יע"ש.
 זה נראה לי כוונתו * : בו חוקים. ע"פ מ"א. בתוספות דף כ"ד ב'
 ד"ה והא איכא נופו, יע"ש בתוספות בזה : שם הר"ח. ע"פ מ"א. בסימן
 טע"ו [ס"ק] א' וילון בין מדר למדר שאין שום רוח מזינה, אפילו הכי לא
 הוה קצוב, כיון שאינו יכול לעמוד כמות מזינה דסוך, ומהאי טעמא ציונן
 לפני המטה לשמש מטחו אסור [שם סעף א בהגה], אלא א"כ קצב במשימה
 לנטה, וע"פ סימן מרכ"ח ב"מ [ס"ק] ד' : יו קביר. ע"פ מ"א. בסעף
 א' ד"ה אמרינן, יע"ש. ונאילנה רבה אוח י"ט מיקל ביריעות עם קניס בג'
 פנות, יע"ש : יח שיקשור. ע"פ מ"א. כוכה דף כ"ג א' ו' ומשמע מאלן
 ודאי פנות כשרים מכל דבר אף שפסול לטק, יע"ש ב"ט"ו [פ"ק ד' ו' ומשמע
 והז [שם] : יב ש"א ידע. ע"פ מ"א. בהמה ביום טוב בקשרה ע"י ענינה
 כ אפילו. ע"פ מ"א. ע"פ ג"ר"ש סוכה (כ"ב) [כ"א] ב' [פ"ב סימן א].

ב' שלימות דעריבן וג' טפח דוקא, לא קניס פחות פחות מג'
 ופשתי לא מהני : (יא) זיפניו. ע"פ ט"ו. שמע בהמה
 דפנות לא מהני קשריה. וע"פ אילנה רבה [ס"ק] ח"י דהבהמה
 פשתברד יראה, מה שאין כן כאן דמנתקי ולא אדעתיה. גם יש
 כשקושר בחזקה שפיר, וכיריעות דרך לקשור במשיחה וכדומה,
 שישתק כ"ו : (יב) במחיצות. ע"פ ט"ו. ע"פ מ"א [ס"ק] י"ז
 ופ"א רבה אוח י"ט, יע"ש. והנה אם נאמר קניס פחות מג' טפחים
 ספק פלוגתא, ע"פ מ"א ריש הסימן, אם מותר לפרוס הסדינין
 פסול טוב ובשבת, בסימן שט"ו [סעף א] מחיצה המתרת, כיון דהוה
 דרבנן. ומכל מקום כיון דספק תורה לחומרא וצריך סדינין,
 ודאי דרבנן, כע"פ מה שכתב מהר"י ב"ל [ח"ג סימן קג] ובירור
 דהנה [סימן] ק"י [סעף ט] בספק ע"י גלגול * : [יג] ובפ"ד.
 ע"פ ט"ו. דופן ד', ו"ל הוא הדין בג' כל שיש ב' וטפח שחוק, ואי"ה
 אוח י"ט יבואר בזה. וע"פ סימן שט"ו [סעף א] : (יד) הסומך.
 וביסמך תרכ"ט אוח י"א ובמ"א אוח י"ו. והב"ח [סוף הסימן,
 ופ"א חרש עמוד ח"ה עור : עמוד חמ"ד ח"ה החמיר במעמיד,
 אבל כל שהקרקע עולם עביר לכולי עלמא שפיר דמי. והר"ן חרש
 מעמיד, היינו אף שאין מסככין במין זה [ו], וחרש למעמיד. אבל
 פ"א קיימא לן דוקא בדבר ששכיח לטכך בו, כלים וסולם, אסור
 מדרבנן שמה יסכך בהן, מה שאין כן בכותל אבנים וכדומה. וע"פ
 הה"ח משה ריש הסימן בשם אור זרוע [סוכה סימן רט אוח ב] בשם
 הר"ש [ס"ק] א' וילון בין מדר למדר שאין שום רוח מזינה, אפילו הכי לא
 הוה קצוב, כיון שאינו יכול לעמוד כמות מזינה דסוך, ומהאי טעמא ציונן
 לפני המטה לשמש מטחו אסור [שם סעף א בהגה], אלא א"כ קצב במשימה
 לנטה, וע"פ סימן מרכ"ח ב"מ [ס"ק] ד' : יו קביר. ע"פ מ"א. בסעף
 א' ד"ה אמרינן, יע"ש. ונאילנה רבה אוח י"ט מיקל ביריעות עם קניס בג'
 פנות, יע"ש : יח שיקשור. ע"פ מ"א. כוכה דף כ"ג א' ו' ומשמע מאלן
 ודאי פנות כשרים מכל דבר אף שפסול לטק, יע"ש ב"ט"ו [פ"ק ד' ו' ומשמע
 והז [שם] : יב ש"א ידע. ע"פ מ"א. בהמה ביום טוב בקשרה ע"י ענינה
 כ אפילו. ע"פ מ"א. ע"פ ג"ר"ש סוכה (כ"ב) [כ"א] ב' [פ"ב סימן א].

כ"ו, י"י ע"פ
 וה עם המת
 זוט בשם הס
 וכתוב בסעף
 ומה לדופן
 ובהדיא חמ
 קמא נ"ו, [ס'
 ואפילו הכי
 וחומר גירעו
 נרץ לומר דד
 מיה, מה שא
 נהמה, לא מ
 זו שכתוב בס
 שהיבנות ק
 ינתקו היריע
 צמחם הקני
 א ידע. דאילו
 ו קצב אסור ג
 : א דופן ריע
 סוכה כ"ב, [א
 (יד) הסומך
 היא משנה נ
 זו כשרה המ
 לומר אם א
 י ע"מא פסול
 יהודה, פליגי
 : א בר מנל, ק
 ה קצב, וסד ח
 דבדל המק
 יי, לא שנו א
 על גבי המ
 ז דבר זה ע
 שון השו"ע כ
 ויקר החילוק
 רעים, ומלמע
 של המטה י
 זאן דלומר מ
 צליהם, אלא נ
 כיון שאם מ
 ז"ש [שם פ"ב ס
 רה כרתוה ה
 ' מהיה פסול
 יד דבדל המק
 'אין רגילין ל
 , ולא איכפ
 ר"ן [שם] שח
 הקניס, שהי
 ועל כן נרץ צו
 רוח אינה מ
 יורה פנים לה
 א אוחם אלא
 גובה כל כן
 זמך הסך על
 סעף י"ב אבל

ביאור הגר"א
 ובידעם הספרים [הובא בתוספות שם ע"ב ד"ה כ"ו] דלא גרסי ומאי קא משמע לן
 [השולשין, ואמרינן [שם א] דופן סוכה כדכונן שבת, ובשבת קיימא לן [סימן
 סנה סעף ג] דאין מחיצה חלויה כו', וע"פ תוספות [הג"ל] ורא"ש שם [פ"א סימן
 א] : [כא] [סעף יא] עושים כו'. שם כ"ג א' : [כב] שיקשור כו'. ע"פ מה
 שכתוב לעיל בסימן שט"ב סעף ה' [ס"ק] א] : [כג] [סעף יב] יכול כו'. עירובין

דופן קודם
 ע"פ מה שכתוב לעיל [משנהם והז אוח ג], ובסימן מרכ"ח אוח ב' בזה :

הפילו הכי אסור. ולאם גלל כוונתו, ע"פ סימן מרל"ה [בהגה] דסך קודם
 קבלל, ע"פ מה שכתוב לעיל [משנהם והז אוח ג], ובסימן מרכ"ח אוח ב' בזה :

מחצית השקל
 ט"ק ה' ובסימן תרכ"ט ס"ק ט"ו [ט] בשם הר"ן [שם א] ד"ה מחצית השקל.
 לכן עדיפא ליה לפרש הטעם משום דאין עולין לה ביום טוב, והוא
 אליבא דכולי עלמא ואסור בכל גווני, ובמבואר כמשנה שלפניו דף כ"ב
 ע"ב : [פ"ק טו] חוקים. משמע קצת בתוספות דאם רוב כו' כשרה. דשם
 בסוכה דף כ"ד ע"ב אמר רב אחא בר יעקב כל מחיצה שאינה יכולה
 לעמוד ברוח מצוייה אינה מחיצה, ופרקי מרתן העושה סוכתו בין האילנות
 והאילנות דפנות כשרה, ומשני מתניתין מיירי באילנות קשים. פירש רש"י
 [שם ד"ה בקשין] זקנים ועבים שאין הרוח נגידם. ופרקי והא איכא נופו, ומשני
 דתביר ליה בהוצא ורפני שלא יגידם הרוח. והקשו התוספות [שם ד"ה א] [א]
 מהא דפרקי בעירובין [טו] [א] למאן דאמר מחיצה העומדת מאליה לא הוי
 מחיצה ממתניתין דהקושה סוכתו בין האילנות הנ"ל, ומשני דמיירי נגטישה
 מתחלה לכך, והשחא תיפוק ליה כיון דעל כרחך מיירי בעבדי בהוצא
 ודפנא, הרי לא נעשה מאליה. והר"ב ור"ל ור"ל דעל כרחך מיירי בעבדי בהוצא
 משום דמשמע ליה דאיירי בכל ענין, בין היכי דהוי רוב הדופן מעץ האילן
 הקשה כו' ובין הוי רוב הדופן מן הנוף, ופרקי החם מן הקשה, והכא פריך
 מן הנוף כו', עכ"ל. משמע דלא הוצרך לאוקמי בהוצא רפנא אלא משום
 האי גוונא היכי דהרוב מן הנוף. אלא דיש לדחות קצת, דמה שכתבו
 התוספות דהכא פריך מן הנוף, ו"ל בין שהרוב מן הנוף ומיעוט מן האילן,
 ובין שהמיעוט מן הנוף והרוב מן הקשה, בכל גווני קשה דעכ"פ אפילו
 מיעוט מן הנוף מכל מקום כיון דגם המיעוט מצטרף להצטרף למחיצה
 והא המיעוט אינו יכול לעמוד ברוח, ועל הני חרי גוונני משני דעבדי בהוצא
 ורפני. והא הוצרכו התוספות לומר דייק משום דמשמע ליה דאיירי בכל
 ענין, לא משום קנישא דהכא בסוכה צריך לומר כן, דהכא אי מיירי באינה
 ענין שתרצה מכל מקום מקשה שפיר, אלא דהתוספות הוצרכו לומר כן
 משום קשיית הש"ס כערוכין, דסבירא להו להתוספות אס רוב מן הנוף
 ועבדי בהוצא ורפני לא מיקרי מחיצה העומדת מאליה, לכן כתב דמשמע
 ליה דמיירי בכל ענין אפילו רוב מן האילן, אלא שאין לשון התוספות
 משמע כן, ולכן כתב מ"א קצת משמע, דהא הכרה גמור : [פ"ק טו] חוקים
 כו'. אפילו כו' ע"פ מה שכתבתי סימן שפ"ו. שם מבואר כן : [פ"ק יו] קניס
 כו'. ופ"י זה מה שכתבתי סעף א' אם עשו רג' ו דפנות כו'. ו"ל, שהסכים
 שם לדעת הר"ן, דלא כמהרש"א דמחלק בין שחיל לעובר, אלא החילוק בין
 ג' דפנות לר' דפנות, ובג' דפנות לא מהני בסוכה קנה קנה פחות מג'
 טפחים, א"כ אין חוקים מועיל ליריעות [פ"ק יח] שיקשור כו'. כסתם

וכדאיחא בגמרא [שם] ולקמן סעף י"א, וא"כ כיון דכוונת התוספות
 לפסול בסמך על גבי בהמה משום דמטלטלת וע"י זה דומה לכרעי מטה,
 אין למד מזה הבי"ח לפסול בסמך על גבי אילן דאינו מטלטל, דהא הוא
 מחובר, ולכן כתב מ"א דהטעם משום דאין עולין לה ביום טוב, כמו שכתבו
 סימן תרכ"ח. ואע"ג דהיה אפשר לפרש טעם פסול סמך על גבי
 אילן והוי כסמך בכרעי מטה, דפסול לחר מאן דאמר מפני שמעמידה
 ביד המקבל טומאה כנוצר לעיל, ולהאי מאן דאמר הוא הדין דאסור
 להעמידה במחובר או בכל דבר שפסול לטכך, וכמו שכתבו סימן תרכ"ח
 ב"מ א"כ ט"ק ה', ואם כן כשסמך על גבי אילן הרי הוא מעמיד ע"י מחובר.
 אולם הבי"ח ודאי לא נתכוין לזה, דהא אייתי ראייה מסמך על גבי בהמה,
 שיש אין האיסור משום מעמיד, דהא הטעם שאין מעמידין בדבר שאין
 מסככים בו משום גזרה שמה יבא גם לטכך בו, ובבעלי חיים לא שייכא
 לן גזרה, דהא אי אפשר לטכך בבעלי חיים [אולי לומר דהבי"ח אולי
 לשיטתיה [סימן חרש עמוד ח"ה עור], דסבירא ליה הא דאסור להעמיד בדבר
 המקבל טומאה או בכל דבר שאין מסככים בו, הוא מדינא, לא משום גזרה,
 אלא משום דהכל הולך אחר המעמיד והוי ליה כאלו טיכך כאותו דבר
 המעמיד, וכמו שכתב מ"א בשמו בסימן תרכ"ט ס"ק ט', וא"כ לרדייה יב
 לומר בין בסמך על גבי אילן ובין בסמך על גבי בהמה תרווייהו פסולי
 מחז טעמא, דדומים לסמך על גבי כרעי מטה, דהיינו למאן דאמר טעם
 קרעי המטה מפני שמעמיד בדבר המקבל טומאה, דגם בהמה איננה צומחת
 מן הארץ, וכדלעיל ריש סימן תרכ"ט, וא"כ מדינא אסור להיות המעמיד
 בהמה. אבל מ"א אויל לשיטתיה, דחולק עם על הבי"ח, וסבירא ליה דאסור
 להעמיד בדבר המקבל טומאה, או בשאר דברים שאין מסככים בהם אינו
 אלא משום גזרה שמה יבא לטכך בו, כנוצר לעיל, א"כ אין לדמותם אם
 המעמיד אילן או המעמיד בהמה, כנוצר לעיל. וגם צריך לומר דדברי
 התוספות בדף כ"ג הנ"ל אולי דוקא לפירוש רש"י בהאי דאין לו קצב
 כנוצר לעיל. ומ"א לפישי לא ניחא ליה לפרש טעמו דרש"י שכתב ולא
 סמכה על גבי אילן, דא"כ הוי מעמיד בדבר שאין מסככים, דהא דא"כ
 דברי רש"י אולי דוקא לחר מאן דאמר, דאמר מפני שמעמיד בדבר המקבל
 טומאה, ולא למאן דאמר מפני שאין לו קצב. וגם להרבה פוסקים לא
 קיימא לן כהאי מאן דאמר שאמר מפני שמעמיד בדבר המקבל טומאה,
 ובמבואר לעיל סימן תרכ"ט [מחיצה השקל ס"ק טו]. וגם אי הוי טעמא משום
 דהעמיד בדבר שאין מסככים, א"כ נעץ קוניסין באלן וסיכך עליהם

הקניס, שהי
 ועל כן נרץ צו
 רוח אינה מ
 יורה פנים לה
 א אוחם אלא
 גובה כל כן
 זמך הסך על
 סעף י"ב אבל

העומדן זכ"ז, או שיכוי פרוץ של זאה כנגד עומד של זאה, כל דאיכא זי עומד והשאר ע"י ז"י או עומ"ר, ובלבד שבמקום קרן שהעומד הפס יעשה צי דפנות ערובין של זי, ואף אם נעשה זי ע"י פס די ולבד מהני, ונראה דכמו דמלוינו בפס דחשיב ערובין ע"י לבד הי"ה אי איכא נמי פלגא דזופן פחות מגי בצחותו קרן כשר, דלענין ערובין סגי בהכי.

(ה) אמנם מדברי הר"ן שפי דברי ר"ח בסוכה העשוי כמבוי, משמע דל"רין צי דפנות של זי דוקא ולא הוכשר פס די הלא לענין ערובין, ואפי' בסוכה קטנה.

76 (יג) ונראה

דבאיכא ז"ט דכשר לח"כ בעומ"ר או צ"י"ה אפי' בפרמ"ר, סגי לענין שאר דופן. בקנה קנה פחות מגי וחשיב כעומד כל החלל לענין לירוף שיהא עומ"ר בכל שטח הדופן, וכן בליכא עומד זי רק ע"י פס די. ולבד דלא מהני ז"י"ה וכמשי"ב סק"י מ"מ קנה פחות מגי מנהני, ואף לדעת הר"ן ס"ק י"א, דצי כהלכתו ל"רין זי עומד, מ"מ לענין דופן גי דל"רין ז"י"ה סגי גם בקנה קנה פחות מגי, ואף אי נעשה ע"י קנים אלו עומ"ר סגי בהכי, ובכל בני גווי מתפרש בר"תא זי אי דדופן סוכה כדופן שבה ובלבד שלא יכא צין קנה לחברו גי, ואפי' דלוינו אלא מחי"ה שחי סגי בהכי, ומיהו לענין שיעור סוכה לדעת ח"ו ולענין שיעור ערובין לדעת הר"ן לא סגי במחילת שחי לחוד, וכל דליכא עומד די זהו מחי"ה שחי, ונראה דזכו כונת ח"ו ע"י צי ד"ה בפחות, דשיקר קושיאם היתה משום לבד, ולמה לא מהני לבד לשיעור מחי"ה, ופירושו דל"ן זה תימא שברי מלינו דמחילת ע"י לבד הוא מחי"ה גרועה, ושיעור הזה הוא בעומד די, הלאך שפיר מתפרש טעמא דר"ח דלענין שיעור סוכה פסול מה"ה מחי"ה שחי, וכן מחי"ה ערב, עד שיכא מחללת די, והביא דדופן סוכה כדופן שבה בכל יתר הדופן מלבד שיעור ז"ט דעריבין, ולפי האמור גם בעושה די דפנות בשחי לחוד פסול, וכן נראה בספרה, דל"ך תכא כשרה צחי קנים די צ"י זיווח וחד אחד ציויבין וערובין שליש עפ"ה, וכשיסור קנה אחד מרוח די ל"רין צי דפנות שלמות וטפה שוחק, והאי רוח די חינו מדפנות סוכה כלל, והלאך פי' המ"ה רס"י תר"ל בדבריהם חינו מהישב, גם דברי מהרש"א ומהר"מ חינו מיושב כמשי"ב המ"ה שם ועוד דק"י ח"ו הוא גם בצוגי"ה זי אי דלמר עושה פס די, וכבר כתבו ח"ו שם ד"ה עושה לענין שיעור עפ"ה, דלא מהני לבד וכו"ה לענין פס די, אלא דלהלך צין די לפחות הוא פשוט יותר שזכו שיעור שחי בפחות מדי, והלאך לא נקטו דצריכס רק לענין עפ"ה, ויש לחמוה לדברי מהרש"א, דלכתו קשה לכל פוסקים שכי בסוכה עשוי כמבוי דצעי פס די ליסגי צ"י קנים, והביא דריב"ל דלמר פ"ד דלא כהלכתא. L

עומ"ר ולא לבד, עד שיכוי די עומד ומשכו וצ"ה יעקף פחות מגי ע"י לבד, מיהו אם עושה די דפנות ס"ל להמ"ה דמהני לבד בקנה קנה פחות מגי אף לשיעור צי דפנות דעריבין, ולענין זה בעיני עומ"ר בכל די דפנות, מיהו אי ליכא צי דפנות ערובין ע"י לבד, לא מהני אף אי איכא די דפנות עומ"ר ואיכא דדופן שיעור מקום, קל"ו דין המ"ה יש לל"ן על דברי רמ"ה שלא יהיו הפחותים בקרנות, ואי הפחותים פחות מגי יש חילוק אי איכא עומד ד"ט במק"ה צ"י דפנות כמין ג"ס כשר, ובפחות מדי עומד אסור אף בפחה פחות מגי, וכ"ז כשכל הסוכה פרמ"ר אצל אי עומ"ר בכל די דפנות, א"ן פחה פחות מגי אסור בקרנות, ושיעור קרנות לענין זה הוא ז"ט, אלו הן דלוינו שצ"ה המ"ה בס"ק זה, ולמשי"ב לפיל ס"ק י"ב אף צ"י דפנות א"ן לעשות פחה בקרנות אף פחה פחות מגי, עד שיכוי עומד ד"ט במק"ה, ולפי"ז יש ליזכר הרבה כשעושין סוכה מנכרים שאינם רחבים ד"ט, שלא ישאר ציויבין חו"ר כל שבו עד שיכוי ד"ט עומד בחוץ ז"ט של צי דפנות כמין ג"ס, ואפשר דצי דפנות ערובין הוא מה"ה, ואף אי הוא מדרבנן מ"מ פוסל דיעבד ולא קיים מלוא סוכה, וכן כשהסורים שדופן שוכבין, ל"רין די צ"ה חו"ר, מיהו כשחלו"ן מחללת חוץ הסוכה סביב הדפנות עולא משום דופן אם א"ן הרוח מנגעת, ואי הקיף גי הצלים וערובין עפ"ה דהוי מחילה של ערב, ולח"כ נעץ קנים פחות פחות מגי דהוי מחילה של שחי, מלטרפין וכו"ו מחילה של שחי וערב, ומהני אף לצי דפנות דעריבין, אף שכל הדפנות חלוטות חלוטות, ומזה יש ללמוד דחלוטות פחות מגי בחורבן וצרה צ"ן, א"ן פוסלין אף בקרנות הסוכה, ולמטה מ"י סמוך לארץ, וכן אם חרבו גי וא"ן רחצן גי או איפכא, א"ן פוסלין כיון דאיכא ד"ט עומד והשאר לבד, אצל חלוץ בחרץ ורחצ גי אף אם מוטעה בחללה משכו מן צי דפנות דעריבין דהיינו שיעור ז"ט בתחלת הדפנות של צי דפנות כמין ג"ס פוסלת, והוא שלא נשאר י"ט גובה עד החלוץ, מיהו אם החלוץ בצופן שאוכלת משיעור הדופן רק עפ"ה על טפה, יש לחשוב אלכסון החלוץ של צי טפחים על צי טפחים כלבד שברי אלכסון הוא הוא פחות מגי הומש עפ"ה, וכשהשחצו כלבד יהי שיעור עומד זי בגובה י, [מיהו יש לעי' אי אמר לבד כה"ג, א"כ כל פחה דע"ד או די על י, נמא לבד בקרנות והסר לי שיעורא, וז"ל כיון דאיכא שיעור חלל צריבוע סגי בהכי, וז"ט, וע"י צמח שנחלקו אחרונים ז"ל בלבד להחמיר, וע"י עירובין ע"י אי דלמרינן חבוב ולבד, ואמתי לא נמא לבד באלכסון, ואפשר דמייירי דאלכסון יותר מגי, [ע"י לקמן ס"י י"ג סק"ה].

(טו) במשי"ב לענין פחה פחות מד"ט, נראה דאף לדעת העור ב"י מוזח [וכ"ד ריב"ל וי"א י"א] דפחות מדי לאו פחה הוא, היינו דוקא לענין מוזח דלא הוי פחה חשוב, אצל לענין חילוק צין פלגא לפתח, כל שיש ז"י"ה חשיב כפחה ולא כפרצה צין לענין שבה וצין לענין סוכה, והלאך נראה דהב"ה שצ"רין פ"ק דסוכה [ש"י ס"ק ע"ג] גי במקום די נכונה, וכ"מ במ"ה שביה גורס גי, אף שבהעקת הב"ה לי הר"ן כחוב די, [ע"י לקמן ס"י י"ג סק"ה], ובמשי"ב לענין עושה סוכה מנכרים ויש חו"ר כל שבו ציויבין, אפשר דלדעת ח"ו דענין עומד די הוא שלא יהא מחילה של שחי, דבעומ"ר חשיב שחי וערב, אף שא"ן עומד די, והא דנקט די משום דנקט עפחים שלמים, א"מ משום דפחות מזה לא הוי לבד, א"מ מדרבנן, וביכי דעביד גי שלמות אפשר דסגי בעומ"ר ולבד לשיעור ז"ט, מיהו הר"ן בצוגי"ה ע"י צי לא כתב כן, ולדעת ר"ח צ"ה שכי ר"י א"ן לחוש צ"ה כלל, כיון דאיכא זי עומד אף שהוא מפוזר.

(טז) עשה מחילה ע"י והקופה במחילה אחרת גבוהה י, אצל

(יג) ומבל האמור נלמד דלא קו"ל בכל בני די מדות שכי ר"י צ"ס מורו ר"ח צ"ה ז"ל המוצא צ"י"ה (א) הכשיר פתחים צ"י"ה אף דליכא צי דפנות דעריבין בעומד זי, כל שכלל המשך הדופן איכא זי עומד, וא"ן קו"ל כהר"ן דל"רין זי עומד צ"י דפנות ערובין כמין ג"ס, אצל כל היכי דאיכא פחה סמוך לקרן פסול אף בסוכה גדולה ואף באיכא זי עומד במקום אחד. (ב) הכשיר עומ"ר אף באיכא פלגא בלא ז"י"ה, כל דאיכא זי בכל משך הדופן, וא"ן קו"ל דלא מהני עומ"ר לצי דפנות דעריבין וכמשי"ב הר"ן דאף בפס פחות מדי לא מהני אפי' עומ"ר, ואף לבד לא מהני כל דליכא די במקום אחד, וזהו בכלל דברי הר"ן שכי שא"ן לעשות פחה בקרנות אף באיכא עומ"ר. (ג) הכשיר פרמ"ר ואיכא זי במק"ה, וא"ן קו"ל דאף אם עומד זי צ"י דפנות ערובין ואפי"כ הדפנות ומשכין ופרמ"ר פסול וכשי"ב כשהעומדן של זי א"ן בקרנות. (ד) הכשיר באיכא שיעור זי ע"י לבד, וא"ן הוי"ל דורה דאיכא ח

בשבת ויו"ט אסור לעשות דופן מבהמה. אבל מותר לבקש מאדם שיעמוד שם אם אינו יודע שבעמידתו מכשיר את הסוכה¹⁸, ואם לאחר שעמד שם הבין שבעמידתו הוא מכשיר את הסוכה, יכול להישאר שם¹⁹.

דופן לבוד: מדאורייתא אם עשה לסוכה שלש דפנות מקנים שתי, או מחבלים ערב, שביניהם פחות משלשה טפחים, כשרה מדין לבוד. אולם חכמים החשיבו דופן זה לדופן גרועה ופסלוה, והכשירו רק באופן שעשה לסוכה ארבע דפנות של קנים או חבלים, ונחלקו הפוסקים מהו טעם הגריעות, האם משום שהיא חלשה, או משום שנראית כפרוצה, וישנם כמה נפק"מ ביניהם כפי שיתבאר בסעיפים הבאים. אמנם דופן שיש בה ארבעה ומשהו, ובינה לחברתה יש פחות משלשה טפחים, כשרה מדין לבוד אף בשלש דפנות, ואף שכשרותה מדין לבוד אין בזה חסרון, שכיון שיש בה פס ארבעה אינה נחשבת לדופן גרועה, וכל הגריעות היא רק בדופן מקנים או חבלים.

דופן מקנים או חבלים שביניהם לבוד

יא. סוכה שיש לה שלש דפנות העשויות מקנים שתי, או מחבלים ערב, שביניהם פחות משלשה טפחים, כשרה מן התורה, שלבוד נחשב

18. שו"ע (סימן תרל סעיף יב) וכן בדופן שבת (סימן שסב סעיף ה) מגמ' (עירובין מד:). ובדופן רביעית מותר להעמיד אדם מידעתו או כלים, שהרי כבר הסוכה כשרה ואינו אלא תוספת אוהל עראי (רמ"א סימן תרל סעיף יב ומ"ב סקנ"ז).

19. שו"ע (סימן שסב סעיף ו), ויש להסתפק אם רואה שהאדם רוצה ללכת אם יכול לומר לו בפירוש שלא ילך, שאפשר שכיון שעמד שם שלא לדעת יכול לומר לו להישאר, שכל האיסור הוא רק בהעמדתו, או שגם זה נחשב כמעמיד אדם לדעת שהרי גם בזה יש לחוש שיבוא לזלזל באיסור שבת, ובכל אופן אם זו משם אין לו לחזור.

ומה שמותר לעשות דופן מאדם בשבת שלא מדעתו אינו משום שהעומד נחשב כעושה מחיצה בשוגג, שהרי אין לגרום לאדם לעשות איסור בשוגג, אלא כמו שכתב רש"י (עירובין מד: ד"ה שלא) שבמחיצה על ידי אדם אין משום עשיית אוהל שאין דרך בנין בכך, ואינו בכלל בונה, ואף לא בכלל בונה בשוגג, ומה שאסור להעמידו מדעת הוא כדי שלא יבוא לזלזל באיסור שבת (מ"ב סימן שסב סקל"ט בשם האחרונים, ורשב"א בעבודת הקודש שער ג סימן ה), ובבית מאיר (שם) כתב שכשהם עומדים לדעת אינם מתפזרים כדי שלא יהרס הדופן, ולכן אף על ידי אדם הו"ל כבנין. ומה שכתבו המ"א (סימן תרל סק"ט) ושער הציון (סקנ"ג) דהוי כמחיצה העשויה בשוגג, כוונתם שלכן יכולה להתיר טלטול ולהכשיר את הסוכה דלא גרע ממחיצה העשויה בשוגג שמתירה בדיעבד (כמבואר בסימן שסב סעיף ג), אבל אין כוונתם שזו סיבת ההיתר בעצם עשיית המחיצה.

ולפ"ז אין היתר לומר לאדם לתלות את בגדו בשבת על הדופן באופן שיכשיר איזה פסול

אם נפל שאין לו במקום

צטרפים זה א סמיכתא, המדרגה.

מרוחקים קק מרוחק, שאפשר ש, ואינו דן להקל, אבל אם יעקה שמעל כבר שלש

בו שלשה אחד מהם צטרפים זה המרפסת,

(סוכה כג.)

אר גובה (סוכה כג.) יד באופן ה התרצה כשיר את בעשיית

יעתו, יש ינו בתוך למחיצה

בר"כ ל' דוד כג. א"ח א"א

לסתום, ונחשב שישנן שלש דפנות. אולם חכמים אמרו שדופן זה נחשבת לדופן גרועה, ואין לעשותה אלא אם עושה לסוכה ארבע דפנות. ודופן כזו אינה כשרה בשלש דפנות אף לא לדופן שלישיית, או להארכת אחת משתי הדפנות שכהלכתן. (כן הכרעת המ"פ והרבה אחרונים, ויש חולקים, ראה הערה) 20. L

שבדופן, ואף שאינו יודע שעל ידי כך מכשיר את הסוכה, משום שנחשב למחיצה גמורה שהוא דרך בנין, ואין לגרום לאדם לעשות איסור בשוגג, ורק מותר להעמיד אדם שלא לדעתו שאינו נחשב דרך בנין, שו"מ שכ"כ החיי אדם (כלל מח ס"ב) והוכיח כן מרש"י הג"ל.

207 ← כן דעת המגן אברהם (ריש סימן תרל וסק"ז) שדופן קנים או חבלים שביניהם פחות משלשה טפחים פסולה בשלש דפנות מדרבנן, וכשרה בארבע דפנות, וכדבריו נקטו המשנה ברורה (סק"ו וסק"ב), חיי אדם (כלל קמו ס"ג) וערוך השלחן (סעיף יח), וכן נראה באליה רבה (סק"ט). וכן נקטו לדינא השבט הלוי (חלק ט סימן קמ), אור לציון (פרק בה סעיף א), הליכות שלמה (פ"ד סעיף ב) ועוד פוסקים, ויש מהאחרונים שנחלקו על כך, ומחלוקתם תלויה בביאור דברי התוס' (טו) ד"ה פס כדלהלן:

בגמ' (טו): איתא פס ארבעה ומשהו מתיר בסוכה, שמעמידו בפחות משלשה טפחים לדופן שניה, ויש כאן דופן שבעה טפחים (דופן ארבעה ומשהו, ועוד לבוד), ולמדו התוס' שמדובר בשתי דפנות כהלכתן [ולא בדופן שלישיית בסוכה העשויה כמבוי כמו שפירש הר"ן], והקשו שאין צריך פס ארבע, ואפשר להכשיר את הדופן גם ע"י שני קנים של חצי טפח ומשהו, אם יעמידם באופן שיש שני לבוד משני הצדדים, ואף הוכיחו שעל ידי לבוד הדופן כשרה מגמ' (ו) דופן סוכה כדופן שבת ובלבד שלא יהא בין קנה לחברו שלשה טפחים, ומבואר שניתן לעשות דפנות לסוכה ע"י קנים שביניהם פחות משלשה טפחים וכשרה מדין לבוד, ותירצו שמה שנקטו פס ארבעה הוא משום דאמרינן בעירובין (טו): כל מחיצה שאינה של שתי וערב אינה מחיצה, ואם היו שני פסים שאין בכל אחד ארבעה הויה לה כמחיצה של שתי עכ"ל, ובביאור תירוצם וביאור הגמ' שדופן סוכה כדופן שבת נחלקו האחרונים:

א. המהרש"א והמהר"ם ביארו שהגמ' רצתה לכלול גם את דעת רבי יוסי ברבי יהודה שאין נותנים לשיירה אלא ו' סאין ולא כל צרכם, ולדעתו כיון שלא הכשירו מחיצת שתי בשבת יותר מו' סאין אפי' בשיירה, גם בדופן סוכה אין להכשירה, אבל למאי דקי"ל כחכמים או כרבי יהודה שלשיירה נותנים כל צרכם [אף שלרבי יהודה ליחיד אין נותנים אלא בית סאתיים]. אה"נ שגם בסוכה אם יש שלש מחיצות של קנים שתי שביניהם פחות משלשה טפחים, הסוכה כשרה. וכן הדין לפי התוס' רא"ש (שם) שתירץ על קושיית התוס' שדברי הגמ' בפס ד' הם לאו דוקא וגם מחיצות קנים שתי כשרים אף בשלש דפנות. [ולהלן יתבאר שאף שהמהרש"א והמהר"ם ביארו כן בתוס', אפשר דלדינא גם לדעתם אין להכשיר בשלש מחיצות ע"י לבוד].

ב. המגן אברהם (ריש סימן תרל וסק"ז) ביאר שקנים נחשבים למחיצה גרועה ולכן לא התירוהו בסוכה אא"כ יש לה ארבע דפנות, והברייתא (ו) דופן סוכה כדופן שבת מיירי כשיש לסוכה ארבע דפנות, וכדעת המ"א כן נקטו המ"ב (סק"ז וסק"ב) והערוך השלחן (סעיף יח) וכן נראה בא"ר (סק"ט). ופסול זה הוא מדרבנן משום שמחיצה גרועה היא, אבל מדאורייתא גם לדעתם

בשרה בשלש מחיצות
מקלים בדופן כד לעע
התפן שבעה טפחים
שלישית לא מועיל
מהחזו"א דלהלן.

ה החזו"א (סימן עה)
שדופן סוכה כדופן
להאריך בקנים שו
מחיצות לא יועילו
דני מחיצות.

ה הבית מאיר ובו
בתייתא שדופן סוכה
מחיצה גרועה, ותמו
בסתמא כש"ס היא
(מירובין שם) שמחיצו
ראף יותר מבית סאר
סאתיים. [וכן קי"ל].
בארבע דפנות ואף

הנמצא שהחזו"א נד
שלשה טפחים הוא
למחיצה גרועה, ולד
שדימה מחיצה מלב
דבעינן מחיצות הנכ
מחיצות הנכרות מוכ
יש להוכיח כדעת
התוס' מחיצה גרועה
החזו"א אין זה נוגע
שיש דין דופן. וכן
דופן מיריעות דזימג
בדפנות, וביארו האו
אין חוששים אלא ש'
היא פסולה מדאורי'
ינתק חלק מהדופן, ו
דברי הראשונים והש
שבחזו"ל מיירי לכהפ
דופן סוכה לגבי המי
בשבט הלוי ח"ט סימן
טפחים ולבוד והרי
שני לבודים. גם יש

שדופן זו
ה ארבע
שלישית,
ז המ"ב

כשרה בשלש מחיצות של קנים (פמ"ג א"א ריש הסימן ומ"ב שם, ולעיל סעיף ז' והערה 13 התבאר שלכן מקילים בדופן בד לעשות קנים משלש צדדים). ובהמשך יתבאר שלמ"א אף להמשך דופן [פי' שיש דופן שבעה טפחים ורוצה להאריכה יותר ע"י קנים או חבלים], ואף במקום צורת הפתח לדופן שלישית לא מועילים קנים וחבלים אם עושה רק שלש דפנות, ובה דעתו מחמירה יותר מהחזו"א דלהלן.

ג. החזו"א (סימן עה סק"ב) ביאר שכיון שמחיצת קנים פסולה לעיקר דופן מן התורה, והברייתא שדופן סוכה כדופן שבת מיירי להמשך הדופן [פי' שאם יש כבר דופן שבעה טפחים יכול להאריכו בקנים שביניהם לבוד], וכוונתו שבסוכה מלבד הדין מחיצה יש דין דופן, ודיני מחיצות לא יועילו לדין דופן, ורק לאחר שיש דופן שבעה טפחים מועיל להאריך אותו עם דיני מחיצות.

ורה שהוא
דעתו שאז
ת משלשה
ורה (סק"ז
ק"ט). וכן
(פ"ז סעיף
תוס' טו):

ד. הבית מאיר ובכורי יעקב (סק"ד) נקטו שלדינא דופן קנים פסולה לגמרי מדרבנן, ואותה פרייתא שדופן סוכה כדופן שבת תירץ הבית מאיר שהיא מדאורייתא, אבל מדרבנן פסול משום מחיצה גרועה, ותמה על כך שבבט הלוי (ח"ט סימן קמ אות ג) שקשה לומר שברייתא שמוזכרת בסתמא בש"ס היא רק מדאורייתא, אמנם הבכורי יעקב יישב באופן אחר שהברייתא כחכמים (עירובין שם) שמחיצת קנים אינה נחשבת למחיצה גרועה כלל, ולדעתם מותר אף ליחיד בישוב ואף יותר מבית סאתיים, אבל לרבי יהודה וכן לרבי יוסי ברבי יהודה שביחיד פסול יותר מבית סאתיים [וכן קי"ל], פסול מדרבנן דופן קנים בסוכה, ולדבריו הפסול בדופן קנים הוא אף בארבע דפנות ואף להמשך דופן.

ים לדופן
בר בשתי
שו שאין
יעמידם
דופן
לעשות
ה שנקטו
מחיצה,
תירוצם

ונמצא שהחזו"א נחלק על כל האחרונים בכך, שלדעתם החסרון בדופן קנים שאין ביניהם שלשה טפחים הוא מדרבנן [כל שיטה באופן שלדעתה פסול], כיון שמחיצת קנים נחשבת למחיצה גרועה, ולחזו"א הפסול מדאורייתא משום שלבוד אינו נחשב דופן. ויש שרצו לומר שדימה מחיצה מלבד לעמוד גבוה עשרה שלא מועיל לומר גוד אסיק לסוכה (כדלהלן סעיף יז) דבעינן מחיצות הנכרות, ואינו מסתבר שהרי לבוד הוא ניכר, ואדרבה ממה ששם פסול מדין מחיצות הנכרות מוכח שאם הם נכרות מועיל דיני מחיצות לדיני דופן סוכה.

ה שאין
בבת יותר
או רבי
אאתיים].
הסוכה
ס' ד' הם
מהרש"א
לבוד].
התירוהו
לסוכה
מן נראה
לדעתם

ויש להוכיח כדעת שאר אחרונים שהחסרון בדופן קנים אינו מדאורייתא, שא"כ מה מדמה התוס' מחיצה גרועה משבת לסוכה, והרי שם הפסול מדרבנן משום מחיצה גרועה, ולפי החזו"א אין זה נוגע למחיצה גרועה, שאף אם אינה מחיצה גרועה בשבת, אינו מתיר בסוכה שיש דין דופן. וכן יקשה ממה שכתבו הטור והשו"ע (סעיף י) בשם רבינו פרץ שאין לעשות דופן מיריעות דזימנין דמינתקי ולא אדעתיה, וכתבו שהרוצה לעשות כן טוב שיארוג קנים בדפנות, וביארו האחרונים שאף שפסול מדרבנן כיון שהוא רק חשש משום זימנין דמינתקי, אין חוששים אלא שלא תהיה הסוכה פסולה מדאורייתא, ולפי החזו"א הרי אם יתנתקו היריעות היא פסולה מדאורייתא ומה הועילו הקנים [ומתחילה היה נראה לתרץ שכל החשש הוא אם ינתק חלק מהדופן, וכיון שיש עיקר דופן, הלבד כשר להמשך דופן גם לחזו"א, אלא שלפ"ו דברי הראשונים והשו"ע נאמרו רק בסוכה גדולה ולא בסוכה קטנה, וקשה שהרי סתם סוכה שבחז"ל מיירי לכהפ"ח גם בסוכה קטנה]. גם פירושו דחוק במה שהעמיד את הברייתא של דופן סוכה לגבי המשך דופן שפשטות הברייתא מיירי בכל הדופן ואף בסוכה קטנה (כן הקשה בבבט הלוי ח"ט סימן קמ אות ד). גם לא מובן שאם יש דין דופן מדוע שיהיה כשר פס ארבעה טפחים ולבוד והרי אין כאן דופן שלימה, ואם נאמר שלבוד מצטרף לדופן א"כ יצטרפו גם שני לבודים. גם יש לתמוה לדבריו מכמה מקומות שדנו בגמ' וכראשונים לגבי אופנים שונים

של מחיצות שמועילות בשבת אם מועילות בסוכה, כגון בעמוד גבוה עשרה, ובנועץ קונדסיק על שפת הגג וסיכך על גבם (להלן סעיף יז), וכן ממה שדנו הראשונים בצורת הפתח אם מהניא לסוכה (להלן הערה 32), וכן בפי תקרה (להלן סעיפים כ כא), והרי לדבריו שמדאורייתא יש דין חדש של דופן, מהיכי תיתי שדיני מחיצות של צורת הפתח גוד אסיק ופי תקרה יועילו לדין דופן, וכמו שלבוד לא מועיל מדאורייתא לדופן כך לא יועילו אף הם, ומכל זה נראה כדברי שאר אחרונים שאין הנידון לפסול בדופן קנים או חבלים אלא מדרבנן.

ובמה שכתבו האחרונים שבארבע דפנות הסוכה כשרה אף ע"י לבוד הקשה הבכורי יעקב (שם) א"כ מדוע השמיטו הראשונים את הברייתא של דופן סוכה כדופן שבת, ואין זה מדוקדק, שהרא"ש בשני מקומות (פ"א סימן ח ופ"ב סימן ב) הביא דין זה, וכן רבינו ירוחם (נ"ח ח"א נד ע"ב בסוף דבריו, הובא בקצה בב"י סעיף ה) הביא דין זה, וכתב שם שלבוד מהני אף להשלים שיעור סוכה [לאפוקי מצורת הפתח ועומד מרובה שאינם מועילים להשלים שיעור סוכה]. ומה שהקשה הבית מאיר מאי מעליותא דדופן רביעית בסוכה, ע"י בשבט הלוי שתריך (ח"ט סימן קמ אות ג) שבארבע מחיצות כיון שנראה יותר היקף דירה לא פסלוהו אף במחיצה גרועה. ומה שהקשה החזו"א איך יהיה כשר בח' קנים ואם יטלו אחד יפסל, כבר הוכיחו רבים שישנם כמה אופנים שקנה אחד בכוחו להכשיר סוכה ובכוחו לפסול סוכה.

ההוכחה מאכסדרה. והנה במאמר מרדכי (סק"ו) וכף החיים (סק"ח) צידדו שמהני אף שלש דפנות ע"י קנים שביניהם פחות משלשה טפחים, והוכחתם מרש"י (יה. ד"ה סיכך יט. ד"ה דמחיצות) שפירש כן אכסדרה שיש לה פצימין, שהיינו עמודים שביניהם פחות משלשה טפחים משלש צדדים, וכשרים לדפנות מדין לבוד שנחשב לסתום, ומבואר בב"י ולבוש (סעיף ח) שאף הראשונים שנחלקו על רש"י ופירשו אחרת מהם פצימין, אינם חולקים על עיקר הדין שאם יש פצימין משלש צדדים שביניהם פחות משלשה טפחים מהני מדין לבוד, ומוכח שדופן מקנים וחבלים כשר לסוכה. ויש לתמוה על הוכחתם, שהרי הר"ן (ח: ד"ה מתצלת) והריטב"א (טז: ד"ה והא) סוברים שלא מהני לבוד בפחות מפס ארבע, ועם כל זה הביאו את פירוש רש"י באכסדרה (הר"ן ט. ד"ה איתמר והריטב"א יח. ד"ה אתמר), [ואף שלכסוף פירשו אחרת את דין אכסדרה הרי לא דחו את פירושו מצד שלבוד לא מהני], וע"כ שצריך לחלק בין לבוד באכסדרה ללבוד של קנים וחבלים, והנה לדעת הסוברים (סעיפים יב יג) שקנים שתי שבראשם קנה ערב או קורות חזקים לא מיקרי מחיצה גרועה, אין הוכחה כלל, שהרי באכסדרה התקרה מעמידה את הפצימין ואינם נחשבים למחיצה גרועה, אמנם אף לחולקים וסוברים שגם חוט שתי אחד או שנים ואפי' קורות חזקים נחשבים למחיצה גרועה, יש מקום לומר שכיון שיש גם פי תקרה לא אמרו חכמים שיחשב למחיצה גרועה [ואפשר שזו כוונת הפמ"ג (א"א ריש הסימן) שכתב שדוקא באכסדרה מהני לבוד הא בלא אכסדרה לא מהני], ולהמבואר שם (הערה 22) שסברתם היא מצד שהמקום פרוץ, אפשר שאם יש גם פי תקרה אינו נחשב לפרוץ.

ההוכחה מהר"ן. בר"ן (ח: ד"ה גמ' מתצלת) כתב על הגמ' שפס ארבעה ומשהו מתיר בסוכה, שדוקא בפס ארבעה ומשהו דאיכא בעומד שיעור ראוי, אבל בטפח ומשהו ומוקים ליה בי מיצעי פחות משלשה להך גיסא ופחות משלשה להך גיסא, ודאי לא סגי, כיון דליכא בעומד שיעור ראוי עכ"ל, ומבואר בדבריו שאין להכשיר דופן מקנים, והמ"א (שם) העמידו באופן שאין ארבע דפנות, ולכן אין להתיר ע"י לבוד, ולחזו"א מדובר בסוכה קטנה ולעיקר דופן אין להכשיר לבוד, ולבכורי יעקב והבית מאיר כיון שלדינא אין להכשיר לבוד אין לעשות ע"י לבוד, אמנם למהרש"א ומהר"ם וסיעתם המכשירים דופן לבוד יקשה מדברי הר"ן הללו מדוע

לא הכשירו לבוד, וז
לעשות כן את הסוכו
לכ"ן דין דופן לא מ
ל"ל שלדעתם נחלק
אין ראה ממהר"ם ו
ל כתוס' אלא כר
החבאר לעיל שהרבו
הם: המשנה ברורה,
אמנם מה ששמע
פ"לש דפנות של קנ
לבד אינה מוכחת ל
המהר"ם ומהרש"א
ואפשר שלדינא לא
לדינא, והמהר"ם ומ
לבד להמשך דופן
להכשיר קנים לדופן
שאין מועילים קנים
מוכח גם בבאור הגר"ז
לסוכה רק שלש מח
משך שבעה טפחים
הוא מועיל מדוע שי
והיינו משום שבכל
להמשך מחיצה [ואן
ישנם רק שלש דפנו
י"ח י"ט ע"ש בהע
אורך דופן רביעית
רביעית, ופשוט שמ
קנים שביניהם לבד
שלמה (פ"ז סעיף ב)
דופן חבלים ערב.
משלשה טפחים, לו
דפנות כשר ובשלט
שביניהם פחות מע
השקל ריש סימן תרל)
ארבע ושני משהו כ
בסוכה מצומצמת ע
ומשהו ע"י שלשה
בשיירה עכ"ל, ולמ
אינה מועילה בסוכ

לא הכשירו לבוד, ודוחק לומר שרק לגבי עריבן צריך עומד, גמור, שבדבריהם נראה שאפשר לעשות כן את הסוכה לגמרי, וכן שמסתבר שאם לא מהני לגבי עריבן ואינו נחשב לסתום אף לגבי דין דופן לא מהני, וכן מבואר בריטב"א (טז: ד"ה והא) שלא מהני לבוד בפחות מפס ד', וצ"ל שלדעתם נחלקו בזה הראשונים ולתוס' מהני לבוד, ולר"ן וריטב"א לא מהני לבוד, וא"כ אין ראייה ממהר"ם ומהרש"א לדינא, שאף שהם פירשו כן דברי התוס', הרי לדינא אפשר דלא קי"ל כתוס' אלא כר"ן וריטב"א שלא מהני לבוד בפחות מפס ארבע.

והתבאר לעיל שהרבה פוסקים הסכימו למ"א שפסול בשלש דפנות מדרבנן וכשר בארבע, הלא הם: המשנה ברורה, חיי אדם, ערוך השלחן, אליה רבה, שבט הלוי, אור לציון והליכות שלמה, אמנם מה שמשמע בחלקם שכאשר קשה לעשות ארבע דפנות יש לסמוך על המקילים אף בשלש דפנות של קנים, אין להקל בזה, שראיתם מרש"י שבאכסדרה כשרה בשלש דפנות של לבוד אינה מוכחת לפי מה שהתבאר לעיל שמוכח בראשונים שאכסדרה שאני, וכן מה שכתבו המהר"ם ומהרש"א שמהני קנים בשלש צדדים זהו רק לשיטת התוס' ולא לר"ן וריטב"א, ואפשר שלדינא לא קי"ל כתוס' אלא כר"ן וריטב"א, ולא נותר אלא המאמר מרדכי שנוקט כן לדינא, והמהר"ם ומהרש"א לפי תוס', וקשה להקל מחמת כן אף כשאי אפשר באופן אחר.

לבוד להמשך דופן, ובמקום צורת הפתח לדופן שלישית. ונראה בדברי המ"א שאף אין להכשיר קנים לדופן שלישית במקום צורת הפתח, שהרי הוכיח מצורת הפתח בדופן שלישית שאין מועילים קנים (עי"ש היטיב במחצית השקל ופמ"ג, והתבאר להלן פרק י הערה 4, והובא שם שכן מוכח גם בביאור הגר"א), ומוכח שגם לדופן שלישית לא מועילים קנים שביניהם לבוד, אם יש לסוכה רק שלש מחיצות. ולפ"ז ה"ה שלהמשך הדופן [בדפנות של שתיים כהלכתן] לאחר שיש משך שבעה טפחים עומד גמור] אין להחיר לדעתו ע"י קנים אם יש רק שלש דפנות, שאם הוא מועיל מדוע שלא יועיל לדופן שלישית, וע"כ שבשום אופן לא מועיל לבוד בשלש דפנות, והיינו משום שככל אופן נחשב ד"ז למחיצה גרועה, וכמו שבשבת אין מתירים מחיצת קנים להמשך מחיצה [ואף שלחזור"א דלעיל ניתן להרחיב דופן ע"י לבוד, לפי המ"א אינו מועיל אם ישנם רק שלש דפנות, אולם יכול להרחיבה ע"י עומד מרובה או צורת הפתח כדלהלן סעיפים י"ח י"ט ע"ש בהערות].

אורך דופן רביעית. במ"א ואחרונים לא התבאר כמה צריך שיהיה אורך דופן הלבד בדופן רביעית, ופשוט שמועיל אם הם יהיו על פני רוב אורכה, שהרי עומד מרובה מועיל אף בדופן קנים שביניהם לבוד (כדלהלן הערה 36), ואפשר שבזה יועיל אף דופן שבעה טפחים, ובהליכות שלמה (פ"ז סעיף כ) הסתפק אם יועיל דופן רביעית ברוחב טפח וצ"ע.

דופן חבלים ערב. לפי המ"א, המ"ב וסיע' אין חילוק בין דופן מקנים (שהי) שביניהם פחות משלשה טפחים, לבין דופן מחבלים (ערב) שביניהם פחות משלשה טפחים, שבשניהם בארבע דפנות כשר ובשלש דפנות פסול מדרבנן. אולם במהרש"א (טז:) כתב שדופן מחבלים ערב שביניהם פחות משלשה טפחים לא מהני בסוכה, וביארו האחרונים (פמ"ג לבושי שרד ומחצית השקל ריש סימן תרל) שדין זה יצא לו ממה שכתבו התוס' (טז: ד"ה מהו) על הגמ' (שם) שמחצלת ארבע ושני משהו מתרת בסוכה, על ידי שתולה אותה באמצע ויש לבוד למעלה ולמטה [והיינו בסוכה מצומצמת שיש בה גובה עשרה טפחים], והקשו תוס' שיועיל שני חבלים שעוביין טפח ומשהו ע"י שלשה לבוד [למעלה למטה ובאמצע], ותירצו דהא אמרינן התם דלא התירו אלא בשיירה עכ"ל, ולמד המהרש"א בדבריהם שכיון שמחיצת חבלים ערב יותר גרועה מקנים שתי, אינה מועילה בסוכה, והוכיח כן מעירובין (טז:) שמחיצת חבלים ערב גרועה יותר ממחיצת

ובנעץ קונדסין
פתח אם מהניא
ברייתא יש דין
הה יועילו לדין
ה נראה כדברי

דורי יעקב (שם)
ז זה מדוקדק,
נ"ח ח"א נר ע"ד
השלים שיעור
ה סוכה]. ומה
ז"ר (ח"ט סימן
ה גרועה. ומה
רבים שישנם

מהני אף שלש
ד"ה דמחיצות)
טפחים משלש
שעיף ח) שאף
קר הדין שאם
שדופן מקנים
ב"א (טז: ד"ה
י"י באכסדרה
אכסדרה הרי
י"ה ללבוד של
ג"ב או קורות
ה את הפצימין
או שנים ואפי'
ורה לא אמרו
שכתב שדוקא
הם היא מצד

מתיר בסוכה,
הוקים ליה בי
דליכא בעומד
עמידו באופן
יקר דופן אין
לעשות ע"י
ה הללו מדוע

מעקה סורגים

יב. מעקה סורגים של מרפסת (העשוי מברזלים שתי), י"א שכיון שיש בו שני ברזלים ערב האוחזים את המעקה למעלה ולמטה, נחשב לדופן גמורה, וכשר אף בשלש דפנות²¹, וי"א שגם מעקה זה דינו כדופן גרועה וכשר רק בארבע דפנות²². ולכן נכון להוסיף חוטי ערב

קנים שתי. והקשה המ"א (ריש סימן חול) שהרי לדינא אין חילוק במחיצות לשבת בין שתי לערב, ומדוע שנחלק לגבי סוכה, וכן מבואר ברש"י (ז. ד"ה דופן) על הדין של דופן שבת כדופן סוכה שאף בחבלים של ערב כשרה, ומה שכתבו התוס' שם בתחילת דבריהם ושם סלקא דעתך לחלק בין שתי לערב, היינו רק לסלקא דעתך אבל לדינא לא מצינו חילוק.

וכל הדוחק של המהרש"א בתוס' הוא לשיטתו ששלש מחיצות של לבוד כשרות, אבל למ"א וסיעתו שיש חילוק בין ארבע דפנות לשלש דפנות אתי שפיר דברי התוס' שבשלש מחיצות פסול כיון שנחשב למחיצה גרועה, שהרי לפי חכמים (עירובין סז) לא התירוהו אלא בשיירה, ואין לתמוה על כך שבמקום אחד הזכירו התוס' את המ"ד שאין מתירים ליחיד ובמקום אחר את המ"ד שאין מתירים לשיירה, שלמעשה לשניהם אין להתיר בסוכה. ולפ"ז למאי דנקטו הרבה פוסקים כמגן אברהם אין נפק"מ בין דופן קנים שתי לדופן חבלים ערב שבשניהם כשר בארבע דפנות ופסול מדרבנן בשלש דפנות.

אתי אוריא דהאי גיסא. וכשעושה בארבע דפנות קנים או חבלים שביניהם פחות משלשה טפחים, כשרה, ואין לומר שהקנה או החבל מתבטלים משום דאתי אוריא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל ליה לקנה, שבלבוד אין אומרים שהאור מבטלו, כמבואר בהיקף חבלים ערב לשבת (עירובין טז:), וכ"כ התוס' (ז. ד"ה בפחות) שלבוד עושה את המקום כסתום ואין אומרים שהאור יבטלו, ואף שבתוס' (ז. ד"ה עושה בתירוצם השני) כתבו שקנה מבטל ליה אוריא, היינו כשאין למקום שם מחיצה, אבל אם יש לו שם מחיצה, אין האור מבטלו (עי' מהרש"א על התוס' י: שם מה שביאר בתוס' ז. סז). [ג. ב. כל המבואר בסעיפים אלו שניתן לעשות דופן ע"י לבוד הוא מצד הדין, אבל המנהג לכתחילה לעשות שלש דפנות שלמות ללא עצות של לבוד או צורת הפתח כלדעיל סעיף ב'].^L

21. כן דעת הפרי מגדים (מ"ז ריש סימן שסג), והביאו השער הציון (סימן שס סק"ג), ואף שסיים בצ"ע כתב הכף החיים (סימן שס אות ג) שזהו בערב אחד, אבל בשנים או שלשה נקרא מחיצה גמורה.

22. כן דעת החזו"א (סימן עה סק"ד וסימן עז סק"ד), והוסיף שאין לעשות מסברת הפמ"ג אפי' סניף להקל.

ובשבט הלוי (ה"ז סימן מו) תלה את מחלוקת הפמ"ג והחזו"א בשיטות הראשונים מהו הטעם שקנים וחבלים נחשבים למחיצה גרועה, שלפי המבואר בריטב"א (עירובין טז: ד"ה בשיירה), רבינו יהונתן (ר: ד"ה מקיפים) וגאון יעקב (שם ד"ה והרמב"ם) קנים וחבלים נחשבים למחיצה גרועה לפי שהיא עראית ואינה חזקה ובריאה, ואינה יכולה לעמוד הרבה, ולפ"ז מסתבר כפמ"ג שאם היא חזקה ע"י הברזלים שלמעלה ולמטה אינה נחשבת למחיצה גרועה. אולם בראב"ד שהובא בריטב"א (עירובין טז: סד"ה כל) מבואר כחזו"א, שכתב שם שאפי' מחיצת שתי של קורות אם

בין הברזלים שביניהם פחות משלשה טפחים, שאז לכו"ע יחשב לדופן גמורה הכשרה אף בשלש דפנות²³.

קרשים ערב שביניהם לבד

לג. דופן שנעשתה מקרשים חזקים ערב, שביניהם פחות משלשה טפחים, י"א שכיון שהם חזקים נחשב לדופן גמורה וכשרה אף בשלש דפנות²⁴, וי"א שגם זה נחשב לדופן גרועה וכשרה רק בארבע דפנות²⁵. ולכן נכון להוסיף חוטי שתי בין הקרשים שביניהם

אינה שתי וערב, אינה מחיצה, והיינו שמחיצה כזו נחשבת לגרועה כיון שנראית כפרוצה, ולא מועיל לעשותה חזקה. אמנם מה שהקשה החזו"א (סימן עז סק"ד) א"כ מדוע מחיצת ערב נחשב למחיצה גרועה, והרי כל ערב עומד על קנים שהם שתי, כבר הרגיש בזה הפמ"ג וכתב שזהו משום שהחבלים אינם חזקים, ואה"נ אם יתן שם עצים לערב אינה מחיצה גרועה לדעתו (כפי שיתבאר בסעיף הבא). ולדינא כתב בשבט הלוי (שם) שראויה דעת הפמ"ג לצרפה לעוד ספק, וכפרט אם המחיצה באופן ובמין החזק ביותר.

23. שאם גם בין קני השתי וגם בין חוטי הערב הארוגים עמהם אין יותר משלשה טפחים, לכו"ע דינו כדופן גמורה (חזו"א סימן עה סק"ד וסימן עז סק"ד). ואף אם יארוג חוטי ערב רק ברוב הדופן ואין בחלק הפרוץ יותר מעשר אמות, כשרה, מדין עומד מרוכה על הפרוץ (כדלהלן סעיף יט), ובתנאי שאותם מקומות הארוגים בשתי הדפנות הם סמוכים זה לזה כמין ג"ם לאורך שבעה טפחים לשתי רווחות, שהרי שתי דפנות צריכות להיות עריבן (כדלהלן פרק י סעיף יב).

דופן קנים שתי, ודופן חבלים ערב, הסמוכים זה לזה פחות משלשה, כתב החזו"א (סימן עז סק"ד) שנחשב מחיצת שתי וערב וכשרה, ואף אם לא ארג חוטים אלו בתוך השתי, כל ששתי המחיצות סמוכים זה לזה בפחות משלשה, דינה כמחיצה גמורה. ויש מקום לומר שזהו דוקא לחזו"א שהסיבה שמחיצת קנים וחבלים נחשבת למחיצה גרועה היא משום שנראית כפרוצה, וא"כ אם יש מחיצת שתי וערב סמוכהים בפחות משלשה אינה נראית כפרוצה וכשרה, אבל לפמ"ג שנחשבת למחיצה גרועה משום שהיא חלשה, לא מועיל לעשות קני שתי סמוך לחבלים ערב שהרי גם כעת היא חלשה, ואפשר שלדעתם רק אם יארוג שתי בתוך הערב מהני, שאז אינה נחשבת למחיצת לבד כלל וצ"ע.

אמנם מעקה של מרפסת הסמוך לתריסים הפתוחים ערב כשר בשלש דפנות בין לפמ"ג ובין לחזו"א, שלפמ"ג נחשב המעקה עצמו לדופן גמור כיון שיש בו שני ברזלים למעלה ולמטה והוא חזק, ולחזו"א אף שנחשב לדופן קנים, הרי הוא מודה שאם יש ערב סמוך לשתי בפחות משלשה טפחים, הו"ל מחיצת שתי וערב וכשרה.

24. כן דעת הפרי מגדים ושער הציון (הובאו לעיל הערה 21) וז"ל וכן בערב לחוד כאותן לטי"ש המחוברים ביתדות בד' קונדסין עכ"ל, ולדעתו הם כשרים לכתחילה לדופן סוכה אף בשלש דפנות.

25. כן הדין לחזו"א (הובא לעיל הערה 22).

א שכיון שיש למטה, נחשב מעקה זה דינו אף חוטי ערב

ת בין שתי לערב, שבח כדופן סוכה ימא סלקא דעתך

ירות, אבל למ"א שבשלש מחיצות זו אלא בשיירה, ויד ובמקום אחר י"ז למאי דנקטו שבשניהם כשר

פחות משלשה י"א גיסא ודהאי קף חבלים ערב גם ואין אומרים י"ה אוריא, היינו מהרש"א על החוטי דופן ע"י לבוד ת של לבוד או

י"ג, ואף שסיים י"ה נקרא מחיצה

ת הפמ"ג אפי

נים מהו הטעם ה בשיירה, רבינו יציה גרועה לפי פמ"ג שאם היא י"אב"ד שהובא של קורות אם

בשער המלך פ"ז מו' לולב שהביא בשם הרב המאירי להכשיר. וכתב טעם שישבכה בסוכה של איסורי הנאה לא מקרי הנאה דמצות לאו להנות נתנו ע"ש וכ"כ בברכי יוסף בשם קרבן חגיגה ולענין צ"ע ממה שכתבתי דאף דאין כאן איסור לישב בה אם ה' יוצא מטעם דמצות לאו להנות נתנו מכ"מ איך יוצא כיון דלא הו' לך וגם דכתותי מיכתת

שיעורא. והנה הא דכתותי לכאורה חלי בפלוגתא שבין הרמב"ם והראב"ד (פ"ז מהל' שבת מאיזה טעם לחי של אשירה כשר דלהרמב"ם הטעם משום דלא בעי ברחבו רק שיעורא זוטא וא"כ סוכה דבעי גם ברחבו שיעורא רבא של ו"ט פסולה אבל להראב"ד הטעם שם כיון שגם שברים ושברי שברים כשר וא"כ ה"ה בסוכ' ג"כ לא שייך כתותי כיון דקש נדף כשר לסוכ' ולכן מהא דכתותי אין קושיא על הרב המאירי ד"ל דס"ל כשיטת הראב"ד אבל מטעם דלך קשה עליו ואפילו מטעם כתותי ג"כ נלע"ד לפסול שאף שהתוספ' בעירובין (ף פ) הביאו ב' הישטות ולא הכריעו מכ"מ מהג"א והר"טב"א וה"ה והב"י נראה שהסכימו עם הרמב"ם ולכן ג"ל דסיכך בא"ה הסוכה פסולה. גם באסר סוכתו עליו בהנאה ג"ל דלא מיקרי לך כמו גבי לולב עיין סי' תרמ"ט ס"ק ט"ז: (ג) שריחו דע. וזה לכתחלה דוקא אבל בדיעבד ודאי כשרה דהא אפילו בסיכך בדבר שריחו רע מכשרינן לעיל (סי' תרכ"ט) וכן כתב ג"כ בפ"מ (ד) יותר על טפח. במג"א מבואר שמתור לעשות דפנות הסוכה בקנים שמעמידים פחות פחות מג"ט רחוק זה מזה והוא בעושה כן ד' דפנות דהיינו קנים כזה מד' רוחות אבל כשאין רוצה לעשות רק ג' דפנות בעיניו כ' שלמות דעריבן ושלישית בטפח. והיינו לפי פירושו בדברי התוספ' (ף ט"ז) נגד שיטת המהרש"א אכן לפענ"ד גם פ"ה המג"א בדברי התוספ' הוא דחוק בפרט מה שכתב ומש"כ

אין לסכך בהן וכש"כ בשינדליון ע"כ. ומטעם זה כתב גם ה"ט"ו שאין לסכך לכתחלה בקשיון של תבואה אחר שנתבטה התבואה אכן התיר במקום שאין סכך אחר מצוי רק שיהיה לעשות שיכול הגשם לירד בתוכן ועיין מש"כ ס"ק ר': (לד) לסכך. מדסתם המחבר דעה הראשונה ודעה שנייה כתב בשם ו"א משמע דפסק כדעה ראשונה לחומרא דגם

כשפורס להגן מפני החמה והעלין פסול וכן ג"כ דעת הב"ח אבל בלבוש משמע דפסק כדעה שנייה שהביאה בסתם ודעה ראשונה דש"ע כאן הביא בשם ו"א גם כאל"י רבה פסק כדעה שנייה דכאן שהיא שיטת ר"ת ולהקל ומה שציין בא"ר על ו"א דש"ע דכאן ט"ס הוא וצ"ל על ו"א דבלבוש ע"ש אבל כאל"י זוטא הסכים להב"ח גם כמ"א משמע שפסק כדיעה ראשונה ממה דפסק בירודו גשמים טוב שיפרוס סדין להגין מפני הגשמים משיאכל חוץ לסוכה אבל לא יברך דספק ברכות להקל וכן נראה מפ"מ והכי נקטינן: וכתב ה"ט"ו שיש כאן ג' חילוקים דבאם לא הגיע החמה לסוכה אלא סמוך לה כ"ע מודים שאסור לפרוס סדין ובאם הגיע לגוף האדם כ"ע ס"ל דמותר וביש הוכחה קצת דהיינו בנכנסה לסוכה ולא הגיעה לגוף האדם בזה פליגי ב' דעות דש"ע דלדיעה ראשונה שהיא שיטת רש"י ז"ל אסור לפרוס סדין ולדיעה שנייה שהיא שיטת ר"ת מותר ע"ש והנה ה"ט"ו הכריח כן דבהגיע לגוף האדם אפילו לשיטת רש"י מותר כי היכי דלא יקשה עליו קושיית התוספ' מר"י בן אלעאי אכן כבר כתבתי בחודשי תירוץ לקושיא זו וא"כ אין היתר זה מוכרח ולכן ג"ל דלשיטת רש"י דפסק הש"ע כוונתי להגן מפני החמה בכל ענין אסור: (לה) לא יעשה. אפילו שלא בשעת אכילה (מג"א פ"ה דאסור מפני מראית העין וא"כ כש"כ דבעושה לנוי דמותר לכ"ע אפילו בשעה אכילה שמכ"מ לא יעשה רק באופן שניכר לכל שלגוי הוא ולכן

וקסמין נושרים על שלחנו פסולה אבל אם לא פירס אלא לנאותה כשרה והוא שיהא בתוך ד' (לד) לסכך ו"א שסוכה שהיא מסוככת כהלכתה וירא שמא ייבש הסכך או ישרו העלין ותהיה חמתה מרובה מצלתה ופירס עליה סדין שלא תתייבש או תחתיה שלא ישרו העלין כיון שהסדין גורם שעל ידו צלחה מרובה מחמתה פסולה אבל אם לא כיון בפריסת הסדין אלא להגין מפני החמה והעלין או לנאותה כשרה ובלבד שיהא בתוך ד' לסכך ומיהו לכתחלה (לה) לא יעשה אא"כ הוא ניכר לכל שמכוין כדי להגין או שהוא שרוי (לו) במים שאז ניכר לכל שאינו שוטחו שם אלא לייבש:

תר"ל. דיני דפנות הסוכה. וכו' י"ג סעיפים:

[א] כל הדברים כשרים (א) לדפנות (וא"צ להעמידם דרך גילתן). (טור) ואפ"י חמתה מרובה מצלתה מחמת הדפנות (ב) כשרה: הגה מ"מ לא יעשה הדפנות מדבר שריחו (ג) רע (ר"ן) או דבר שמתייבש תוך ד' ולא יהא בו שיעור מחיצה. (דעה עצמה):

[ב] דפנות הסוכה אם היו שתיים זו אצל זו כמין ג"ם עושה דופן שיש ברחבו (ד) יותר על טפח ומעמידו בפחות מג' לאחד מהדפנות ויעמיד קנה (כנגד הכותל) (טור) כנגד אותו טפח (ה) ויעשה לה

ג"ל שלא מותר רק לפרוס תחת הסכך אבל לא על הסכך דבזה אין ניכר כ"כ שעושה משום נוי: (לו) במים. ומכ"מ בשעת אכילה אסור (כ"י בשם הר"ן) ונ"ל דאם הגשמים נוטפים מן הסכך מוטב לפרוס סדין משיאכל חוץ לסוכה ומיהו לא יברך לישב בסוכה דספק ברכות להקל ועיין סי' תרמ"ח (מגן אברהם) ועיין מה שכתבתי ס"ס תרכ"ו:

תר"ל

(א) לדפנות. כתב הב"ח שבעל נפש יחוש למש"כ הג"א בשם א"ז שהיו הדפנות מדברים שאין מקבלים טומאה וגיודולן מן הארץ אבל בא"ר כתב דכל האחרונים לא חשו לזה ולענ"ד שפיר עבדו שלא חשו לזה שהרי בפ"י תנן דעושה סוכתו בין האילנות והאילנות דפנות לה כשרה וכן אמרינן בסוכה (ף כ"ג) דעושין דפנות מאדם ובהמה כמבואר בסימן זה ומה שמביא הא"ז ראי' מהירושלמי תמוה הוא דאדורבא בירושלמי מבואר להיפך דעושין דפנות בדבר המקבל טומאה הביאו ג"כ הבעל המאור וז"ל וכולן כשרות לדפנות ירושלמי וסכות על הארון את הפרוכת מכאן שעושין דפנות בדבר המקבל טומאה עכ"ל וכבר כתבתי בזה בחידושי סוכה (ף ט"ז): (ב) כשרה. אם עשה דפנות או סכך מעצי אשירה או מקשי כלאי כרם ה"ל שהסוכה פסולה כיון שסוכה גזולה פסלינן בסוכה (ף כ"ג) מקרא דהג' הסוכות תעשה לך גזולה לא איקרי לך ורק שאולה מרכינן מהאורח וא"כ מטעם זה גם סוכה

התוספ' שאין חילוק היינו קודם דידעינן סברא עכ"ל ולכן הוכחו לפענ"ד הוא מה שכבר כתבתי בחידושי דהכרייתא דמכשיר בקנים בסוכה אתיא כרבנן דס"ל דגם לענין שבת הוי מחיצה אפילו ליחיד אבל לדין דפסקינן כרבי יהודה לפי שפסק רב נתמן כוונתי באמת לא מותר דופן של קנים פחות מג' בסוכה כיון דגם בשבת לא הותר רק לשיירא וסוכה יש לה זין יחיד כמש"כ המהרש"א ואבימי ורבי אמי בסוכה (ס) סברו ג"כ כרבי יהודה ולכן לא מתיירין מחיצה של שתי בלא ערב או של ערב בלא שתי. והשתא לפ"ז לא שרי לדין מחיצת קנים אפילו עושה בהן ד' דפנות אלא דוקא ב' מחיצות שלמות ושלישית בטפח וראי' לזה שלא ראיתי להרמב"ם שהביא הך ברייתא דדופן סוכה כדופן שבת ובלבד שלא יהי' בין קנה לתבירו ג"ט שהובא שם (ף ו) גם הטור לא הביאה הרי דס"ל דלאו הלכתא היא דאתיא כרבנן והם פסקו כרבי יהודה ואף דה"ט"ו בסי' זה הביאו הסמ"ק דאין לעשות דפנות מיריעות אם לא שיארוג במחיצות קנים פחותים מג' משמע דקנים מהני י"ל כיון דהך דאין לעשות מסדינים לבד חומרא בעלמא הוא שמא יזונו הרוח לכן בזה סמכינן קצת אהותר דקנים ג"כ אבל בלא סדינים אין להכשיר ע"י קנים לבד אפילו כד' דפנות אפילו בדיעבד דלא כמג"א ובמה שכתבתי מתורץ ג"כ קושיית ה"ט"ו (סי' ט"ו) ע"ש (ה) ויעשה לה. פ"ה מאותו דף של טפח שחוק עד הקנה שמעמיד נגד הדופן שלמה יניח קנה למעלה ועי"ז נעשה

היג"כ ל יעקב רמב"ם

הקורה אחד אצל כותל הבית ואחד במקום שכלה הסכך של הסוכה ובוה צריך שיהי רוחב הקורה ד"ט דאז גם לרבה אמרינן פתי"ז אפילו בקורה העשוי לאתרויו או שישים פצים אחד שרחב טפח ועוד תחת הקורה רחוק פחות מג"ט מכותל הבית וקנה א' במקום שכלה הסכך של הסוכה דזה כשר בלא פתי"ז כמו בשאר סוכה של ב' דפנות ובוה לא

בעינן רוחב הקורה ד"ט כמבואר ס"ב: (כה) **סוכה בכדי"ג**. כתב המג"א דאם ב' הדפנות כמין ג"ם ובשלישי פצימין בולטין טפח מהני ומיהו משמע ברא"ש דצריך נמי צורת הפתח וכתב הב"ח דהוינן דוקא בנראה מבחוץ ושוה מבפנים אבל נראה מבפנים ושוה מבחוץ לא בעי צה"פ ואינו מוכרח עכ"ל ומדברי הר"ן נראה ג"כ כהמג"א דאפילו נראה מבפנים בעינן צה"פ דכתב דבעינן ב' פצימין אחד אצל הדופן ואחד במקום שכלה הסכך נגד הדופן השלישית וכיון שיש פצימין הוי צה"פ ע"י קורה העליונה ומשמע דלא די בקנה לבד אלא בעינן פצים רחב טפח ומדברי רש"י בהא דנראה מבחוץ ושוה בפנים נראה דס"ל דהפצים צריך להיות רחב טפח ועוד. ולכן נ"ל שאין לעשות סוכה באכסדרה רק כשב' מתיצות מחוברין כמין גם ולצד הג' נראה פצים רחב טפח ועוד בתוך הסוכה או מבחוץ ואי יעמיד פצים רחב טפח נגד המקום שכלה שם הדופן שכנגדו שעי"ז נאמר פי תקרה יורד וסותם וצריך להיות קורת האכסדרה רחב ד"ט ואם חסר א' מהתנאים יעשה כמש"כ ס"ק כ"ד. וכתב הלבוש דרק לכתחלה אין לעשות סוכה באכסדרה כשיטת הרמב"ם אבל בדיעבד כשר כפסק הש"ע: (כו) **בין האילנות**. עיין במג"א ובפ"מ והעולה מדבריהם לענין הלכה שדוקא באילנות דפנות לבד הדין כן ובשלא סמך הסכך עליהם אבל סמך הסכך על האילנות או על הבהמה כשרה בחו"מ דוקא ואין עולין לה ב"ש.

אכן לפמש"כ המג"א (סי' תרכ"ט ס"ה) הבאתיו שם דמסמך הסכך בדברי הפסול לסכך בו רק בדיעבד כשר יש להתמיר בסמך הסכך ע"ג האילן לכתחלה כמש"כ ס"ס תרכ"ח אבל בסמך ע"ג בהמה יש להקל אפילו לכתחלה דלא גזרינן שאם יסמך בו יבא לסכך בו כיון שאין דרך לסכך בב"ח וכמו שהתיר הר"ן מה"ט לסמך הסכך באבנים הבאתיו סי' תרכ"ט שם: (כו) **היו חוקים**. משמע קצת בתוספ' דאם רוב הדופן מן החוק כשרה (מג"א) ונ"ל דלפי המבואר בס"ה לענין פרוצת עכ"פ צריך שיהיה חזק בקרן זוית אחת במקום ששני דפנות נוגעות זו בזו: (כה) **הרוח מצויה**. אפילו עומדת בבית שאין שם רוח אינה מחיצה (מג"א) (כט) **בפחות מג' וא"כ אף שהרחה** מנענע היריעות מכ"מ נשאר מחיצות בקנים (כ"ה) ולמש"כ ס"א אם עשו רק ג' דפנות לא מהני קנים בלא יריעות (מג"א) וא"כ אין לעשות בסדינים אם אינו עושה רק ג' דפנות אפילו יארוג קנים אבל בא"י רבה כתב להקל כיון שהיריעות קשורים

בטוב והקנים אינם רק לחומרא יתירה ועיין מש"כ

ס"ק ד' דבקנים לבד אין להתיר אפילו עושה בד' דפנות ותלקתי שם על המג"א ומה שמותר הכא היינו שסמכין עיקר על היריעות א"כ אין חלוק בין ג' לד' דפנות דלעולם מותר אם היריעות קשורים בטוב ויש קנים בפחות מג': (ל) **בהמה לדופן**. וצריך שתהא מתוחה למעלה או שתהא גבוה כ"כ שאף שתמות ותפול תהי' גבוה עשרה ואם יש

תלל בין רגליה גבוה מג"ט צריך לגודרו והמאור ובספר יראים כתב דלא חיישינן למיתה (מג"א) הנה מש"כ שצריך שתהי' מתוחה צ"ע שהרי למ"ד דחיישינן למיתה מסקנן בגמרא דלא מהני מתוחה דומנין דמקום כפחות מג' סמוך לסכך וכדוצא ומייתא ולא אדעתא ולדידיה ליכא היתר רק בפיל קשור וכיון דכן לא בעי מתוחה דמתוחה לא אמרינן רק למ"ד דהטעם שמא תברח ולא חייש למיתה דלדידיה בעינן מתוחה משום שמא תרכיץ אבל למאן דחייש למיתה ולא מתיר רק בכהמה גדולה דאפילו מית' יש גבוה עשרה א"כ ה"ה ג"כ כשרבצה ולא בעינן מתוחה. אכן לענין הלכה כיון דהמאור וספר יראים פסקו כמ"ד דלא חיישינן למיתה ולפמש"כ בחידושי גם דעת הרמב"ם כן א"כ מותר לעשות דופן אפילו בכהמה שאינה גבוה כ"כ שתהי' גבוה עשרה כשתמות וכן משמע ג"כ מסתימת לשון הפוסקים שלא חלקו בכך אבל עכ"פ בעינן שיקשור אותה משום שמא תברח ושתהא מתוחה למעלה בחבלים משום שמא תרכיץ והבהמה צריכה להיות גבוה עשרה אם הסכך גבוה הרבה אבל אם אינו רק גבוה עשרה אפילו אינה גבוה רק ד"ט ועוד ועומדת בפחות מג' לסכך כשרה כמו לענין דפנות בס"ט: (לא) **מחבירי**. ק"ק שהרי בס"י שס"ג ס"ב לא מכשרינן אדם ללתי אלא בקשור וכתב שם המג"א הטעם כיון דלא ידע דמשום לתי הועמד שם בודאי ילך שלא יעמוד שם כל היום ולכן בעינן קשר ע"ש וכיון דהכא איירי ג"כ שלא ידע שלשם מחיצה הועמד שם ב"ש מ"ש דלא בעינן דאדם ג"כ קשר כמו

בבהמה וי"ל דבשלמא התם יש לחוש שילך האדם ועי"ז יבטל הלחי ואותם שהם בצד האחרת של המבוי יטלטלו ולא ידעו שהלך אבל לענין מחיצה כשאדם נעשה מחיצה לסוכה אם ילך יהי' ניכר וליכא חששא ואף דבבהמה בעינן שיקשור אותה דוקא משום שמא תברח ה"ט דאם תברח תבטל סוכתו ב"ש ולא יהי' לו סוכה כמו שפירש רש"י דלא שייך שיעמיד שוב בהמה אחרת או בהמה זו דהא אין עושין מחיצה מבהמה ב"ש כמש"כ המג"א אבל באדם שהלך לא שייך בטול מצות סוכה דהא יכול להעמיד שם אדם זה או אתר ב"ש כשלא הודיעו שמשום מחיצה הועמד: (לב) **על בריעי המטה**. לפמש"כ ה"ט"ז כאן משמע דאפילו לכתחלה מותר לסמך אבל לפמש"כ המג"א סי' תרכ"ט ס"ז הבאתיו שם רק בדיעבד כשרה אבל לא לכתחלה משום

עממ"ד בדבר המקבל טומאה ועיין מש"כ שם:

עממ"ד בדבר המקבל טומאה ועיין מש"כ שם:

עממ"ד בדבר המקבל טומאה ועיין מש"כ שם:

עממ"ד בדבר המקבל טומאה ועיין מש"כ שם:

עממ"ד בדבר המקבל טומאה ועיין מש"כ שם:

עממ"ד בדבר המקבל טומאה ועיין מש"כ שם:

עממ"ד בדבר המקבל טומאה ועיין מש"כ שם:

עממ"ד בדבר המקבל טומאה ועיין מש"כ שם:

עממ"ד בדבר המקבל טומאה ועיין מש"כ שם:

פצימין בין שהיו נראים מבפנים ואין נראין מבחוץ בין שהיו נראים מבחוץ ואין נראין מבפנים כשרה לא היו לה פצימין פסולה מפני שהיא סוכה העשויה כמבוי שהרי אין לה אלא ב' צידי האכסדרה ואמצע האכסדרה אין בו כותל ושכנגדו אין לו פצימין (פצים פי' לחי ומוחה) (כל זה הוא לשון הרמב"ם אבל אחרים חולקין ולכן אין לעשות (כה) סוכה ככה"א):

[ט] היו דפנותיה גבוהים ז' ומשהו והעמידם בפחות מג' סמוך לארץ כשרה אפילו הגג גבוה הרבה ובלבד שיהא מכוון כנגדן ואפילו אינו מכוון ממש רק שהוא בתוך ג' כנגדו כשרה ואם אינו גבוה אלא י' טפחים אפילו אין בדופן אלא ד' ושני משהויין כשרה שמעמידה באמצע ואמרינן לבוד למעלה ולמטה וחשוב כסתום היו הדפנות גבוהות מן הארץ ג' טפחים פסולה:

[י] העושה סוכתו (כו) בין האילנות והאילנות דפנות לה אם (כו) היו חזקים או שקשר אותם וחזיק אותם עד שלא תהא (כח) הרוח מצויה מגירה אותם ומילא בין האוירים כתבן ובקש כדי שלא תניד אותם הרוח וקשר אותם הרי זו כשרה ע"כ אין נכון לעשות כל המחיצות מיריעות של פשתן בלא קנים אע"פ שקשרן בטוב זמנין דמינתקי ולאן אדעתיה והוי ליה מחיצה שאינה יכולה לעמוד בפני רוח מצויה והררצה לעשות בסדינים טוב שיארוג במחיצות קנים (כט) בפחות מג' :

[יא] עושים מחיצה מבעלי חיים שיקשור שם (ל) בהמה לדופן:

[יב] יכול לעשות (לא) מחבירי דופן לסוכה להכשירה ואפילו ב"ט ובלבד שלא ידע אותו שהועמד שם שבשכיל מחיצה הועמד שם אבל בחול אפילו אם הוא יודע שפיר דמי:

[יג] הסומך סוכתו (לב) על כרעי המטה והכרעיים הם מחיצות אם יש בה גובה י' טפחים מן המטה לסכך כשרה ואם לאו פסולה ואם סמך הסכך על עמודים והכרעיים הם דפנות אפי' אין גבוה י' מהמטה עד הסכך כשרה כיון שיש י"ט מהארץ עד הסכך:

הגה ואפי' ב"ט אינו אסור אלא באותן ג' דפנות המתירים הסוכה אבל בדופן רביעית שרי (השגת הראב"ד והמגיד פי' דסוכה) וע"ל סי' שס"ב ס"ה:

[יג] הסומך סוכתו (לב) על כרעי המטה והכרעיים הם מחיצות אם יש בה גובה י' טפחים מן המטה לסכך כשרה ואם לאו פסולה ואם סמך הסכך על עמודים והכרעיים הם דפנות אפי' אין גבוה י' מהמטה עד הסכך כשרה כיון שיש י"ט מהארץ עד הסכך:

הגה ואפי' ב"ט אינו אסור אלא באותן ג' דפנות המתירים הסוכה אבל בדופן רביעית שרי (השגת הראב"ד והמגיד פי' דסוכה) וע"ל סי' שס"ב ס"ה:

[יג] הסומך סוכתו (לב) על כרעי המטה והכרעיים הם מחיצות אם יש בה גובה י' טפחים מן המטה לסכך כשרה ואם לאו פסולה ואם סמך הסכך על עמודים והכרעיים הם דפנות אפי' אין גבוה י' מהמטה עד הסכך כשרה כיון שיש י"ט מהארץ עד הסכך:

הגה ואפי' ב"ט אינו אסור אלא באותן ג' דפנות המתירים הסוכה אבל בדופן רביעית שרי (השגת הראב"ד והמגיד פי' דסוכה) וע"ל סי' שס"ב ס"ה:

[יג] הסומך סוכתו (לב) על כרעי המטה והכרעיים הם מחיצות אם יש בה גובה י' טפחים מן המטה לסכך כשרה ואם לאו פסולה ואם סמך הסכך על עמודים והכרעיים הם דפנות אפי' אין גבוה י' מהמטה עד הסכך כשרה כיון שיש י"ט מהארץ עד הסכך:

הגה ואפי' ב"ט אינו אסור אלא באותן ג' דפנות המתירים הסוכה אבל בדופן רביעית שרי (השגת הראב"ד והמגיד פי' דסוכה) וע"ל סי' שס"ב ס"ה:

[יג] הסומך סוכתו (לב) על כרעי המטה והכרעיים הם מחיצות אם יש בה גובה י' טפחים מן המטה לסכך כשרה ואם לאו פסולה ואם סמך הסכך על עמודים והכרעיים הם דפנות אפי' אין גבוה י' מהמטה עד הסכך כשרה כיון שיש י"ט מהארץ עד הסכך:

הגה ואפי' ב"ט אינו אסור אלא באותן ג' דפנות המתירים הסוכה אבל בדופן רביעית שרי (השגת הראב"ד והמגיד פי' דסוכה) וע"ל סי' שס"ב ס"ה:

[יג] הסומך סוכתו (לב) על כרעי המטה והכרעיים הם מחיצות אם יש בה גובה י' טפחים מן המטה לסכך כשרה ואם לאו פסולה ואם סמך הסכך על עמודים והכרעיים הם דפנות אפי' אין גבוה י' מהמטה עד הסכך כשרה כיון שיש י"ט מהארץ עד הסכך:

הגה ואפי' ב"ט אינו אסור אלא באותן ג' דפנות המתירים הסוכה אבל בדופן רביעית שרי (השגת הראב"ד והמגיד פי' דסוכה) וע"ל סי' שס"ב ס"ה:

סעיף יב

כ שלא ידע וכו'. אבל בהמה אסור להעמידה ביום טוב לדופן שלישי (וי"ו מגן אברהם), ועיין סי' ט' ס"ב:

סעיף יג

כא כשרה וכו'. הב"ח החמיר מפני שמעמיד הסכך בדבר המקבל טומאה והט"ז מיקל כשולחן ערוך:

סימן תרלא

סעיף א

א כשרה וכו'. והב"ח החמיר אף בשוה למטה:

סעיף ב

ב ברוב ממנה וכו'. אבל אם מיעוט צילתה מרובה מחמתה ורובה חמתה מרובה מצילתה ואותה המיעוט שצלתה מרובה מחמתה הצל גדול בענין שאם תצטרף כל הצל וכל החמה של הסוכה תהיה צלתה מרובה מחמתה לא תצטרף ופסולה רבינו ירוחם דף כ"ה:

ג [לבוש] יש להחמיר וכו'. היינו שלא לישב באותו חלק אבל בשאר החלק כשר:

ד [לבוש] ויש להחמיר וכו'. וכן פסק הב"ח וט"ז סימן תקל"ה ואם נוטל מקצת מן הסכך בענין שיהא הגשמים יורדים לתוכה כשר ואין צריך לקלקל כל הסכך מעיקרין:

ה [לבוש] לצד הפרוץ וכו'. פירוש שאין בסוכה רק שלושה דפנות והרביעי פתוח ופרוץ:

ו [לבוש] שאז מתמלא וכו' ואף על גב וכו'. ולרש"י הוה ליה הכשר מרובה דהא על כרחך נותן ראשי הכשר על הפסול ואם כן לא קשה מידי:

סעיף ט

ז שאין עליהן מעזיבה וכו'. אין להתיר להסיר המעזיבה ואחר כך לפקפק או ליטול (ולכ"ה), וצריך עיון למעשה כי נראה דעדיף טפי (מגן אברהם). וצריך עיון דעיינתי ברלב"ח גופיה דמשמע שם דוקא בנוטל אחד לא סגי משום דמעזיבה הוא סכך פסול דאורייתא ובעי לתקן כולה אבל מפקפק שניתקן כולו מודה דמותר גם בנוטל אחד נראה לפי מסקנתו שם להכשיר עיין סימן תרכ"ו סעיף ג':

ח [לבוש] ויש להחמיר וכו'. וכן פסק הב"ח ואפילו בנוטל אחד לא סגי ברחבין ארבע וכן משמעות הטור ורבינו ירוחם ודלא כמגן אברהם:

סעיף י

ט פסולה וכו'. ואם יש בפחות משלושה סמוך לגגה רוחב טפח שרי כמו שכתב סימן שט"ו סעיף י"א:

יג [לבוש] עוביין אמה וכו'. צריך עיון דבריש פרק עושין פסין מבואר שיהא מרובעת ורואין כל שאילו יחלק יש בו אמה לכאן ואמה לכאן וכן משמע ברמב"ם פרק י"ז מהלכות שבת:

יד [לבוש] לא אמרינן יורד וכו'. ואם עושה סוכה בבית בזויות של כותל מזרח וכותל דרום ולפרוץ הגג למעלה ויש קורה אחת מונחת כל השנה למעלה כנגדו באורך הבית סמוך לאותן זויות אמרינן שקורה של מעלה יורד וסותם רק שישים שני קנים תחת הקורה אחת אצל כותל הבית ואחת במקום סיום מחיצה השלישית דהיינו במקום שכלה הסכך של הסוכה, כדי שיהא כצורת הפתח בדופן שלישיית (ט"ז)

סעיף י

טו חזקות וכו'. משמע קצת בתוס' דאם רוב הדופן מן החזק כשרה:

טז הרוח מצוי וכו'. אפילו עומדת בבית שאין שם רוח אינה מחיצה:

יז מיריעות וכו'. וזה לשון מטה משה שהיריעות אינן יכולין להתיר הרחקות הדפין יותר משלושה טפחים. כתב מהרי"ל מותר לתלות יריעות שעטנו בסוכה רק שיהיה תולין למעלה מתשמיש אדם, ואם מצלילן למעלה מן החמה והרוח אין לחוש. מהר"ש היה מסמך הדפין למחיצות הסוכה א' ב' ג' כדי לראות סדר עמידתן שלא לשנות משנה לשנה וכן הוא בירושלמי והקמות את המשכן כמשפטו וכי יש משפט לקרש אלא שזכה להינתן בצפון ינתן לעולם הצפון וכו':

יח זימנין דמנתקי וכו'. כן כתב הטור בשם הרבינו פרץ, והקשה הט"ז ממה שכתב בסעיף י"א שיקשור שם בהמה לדופן ולא חיישינן דמנתקי, ובהדיא אמרינן בפרק קמא דבבא קמא שור דרכיה לנתוקי ואפילו הכי כשר בסוכה קל וחומר ביריעות הקשורים בטוב, והירץ דדוקא בכל המחיצות החמיר הרבינו פרץ, עד כאן. ולעניות דעתי לא קשה מידי דבבהמה כשינתק יברח ויראה שפסולה מה שאין כן הכא מפרש הטעם ומנתקי ולא אדעתיה, גם קשיא עליו הא פירשו תוס' בבבא קמא דף ס' דאין דרכה של בהמה לנתק רק כשמסרו לחרש ינתקו החרש ואם כן יש לומר דסבירא ליה לרבינו פרץ כתוס' ואפילו לפירוש רש"י דדרכו לנתק מאיליו היינו דבזמן מרובה ינתק מאיליו לכך לא הוי שמירה כראוי כשמסרו לחרש ודו"ק:

76 יט קנים בפחות וכו'. דעת מגן אברהם דלא מהני אלא כשעושה ארבע דפנות וכדאיתא ריש סימן זה. ולעניות דעתי כיון דיריעות קשורין בטוב הוי היתר בלא קנים כלל רק מחשש שינתק יש לסמוך אקנים אף בעושה שלושה

דפנות: L